

coanegra

número 89, desembre 1991, preu: 150 pessetes

**Entrevista: Josep
Maria Sirvent,
escultor**

**Quintos, objecció i
insubmissió**

**L'Ajuntament, pel
dret a
l'autodeterminació**

**Història: el mercat
dels diumenges**

**Pujada de les taxes
municipals**

Sastre perruquers

MODA DE TEMPORADA
91/92

DIAGNOSTICS CAPIL.LARS

Bisbe Perelló, 4

Telèfon 14 02 44

Santa Maria del Camí

**publicació mensual de
Santa Maria del Camí**

**depòsit legal
PM-381-1981
edita**

**Obra Cultural Balear de Santa
Maria del Camí**

equip de redacció
Bernat Calafat i Vich
Pere Josep Calafat i Vich
Ramon Canyelles i Canyelles
Rafel Pizà i Ordines
Mateu Vich i Coll

col·laboren
Maria Amengual i Colom
Agustí Caballero i Pons
Angela Dolç i Ordines
Rafel Estarelles
Antònia Mesquida i Calafat
Guillem Ramis i Canyelles
Juana María Román i Piñana
Miquel Sastre i Canals
Antònia Soler i Rubí

portada
fotografia de Rafel Pizà

**redacció, administració i
publicitat**
Batle Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

impresa a
Informacions Llevant, S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
07500 Manacor
Telèfon 55 03 28

**Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió
dels seus autors**

Volem comandar a ca nostra

El passat dilluns dia 4 de novembre es presentava al públic la **Plataforma Cívica per l'Autogovern**, que sota el lema **Volem comandar a ca nostra** reclama públicament el següent:

- Que es reconeguin al nostre poble els mateixos drets que tenen els altres pobles de l'Estat espanyol i concretament les anomenades "nacionalitats històriques", i que es tradueixi en fets polítics concrets, competències i finançament.

- Que es desenvolupi plenament l'estat de les autonomies, amb criteris federals o confederals, i que tots els pobles que l'integren disposin del **dret a configurar el seu futur**.

- Que els representats polítics escoltin a fons la societat civil. Que no depenguin d'interessos partidistes ni de cap altre tipus de fora de les Balears. Que arribin en un consens en les qüestions bàsiques del nostre país. Que siguin capaços d'incrementar el protagonisme del poble balear a la resta de l'Estat i d'Europa. Que es proposin tenir un projecte de país, una autonomia forta i un ple autogovern per construir-lo.

- Que s'estableixin llaços sòlids i estables amb tots els pobles d'Espanya, i molt especialment amb aquells que pel seu dinamisme, veïnatge geogràfic, vincles històrics, relació econòmica tradicional, identitat de llengua pròpia i pes específic dins l'Estat constitueixen un eix mediterrani de gran futur econòmic, social i cultural dins el context dels altres pobles de la Mediterrània Occidental.

- Que els nostres representants defensin, i les Corts Generals aprovin, el text de reforma de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, aprovat pel nostre Parlament el gener de 1991. Que s'estableixi un calendari de transferències de les competències, pactat entre el govern de l'Estat i la nostra Comunitat Autònoma. Que el finançament de la nostra autonomia es faci per Concert Econòmic."

Aquest és el manifest que les onze entitats que han posat en marxa la **Plataforma Cívica per l'Autogovern** presenten a la societat mallorquina, menorquina, eivissenca i formenterina. Les entitats promotores de la **Plataforma** són CC.OO., CAEB, Federació d'APA de Mallorca, Federació d'Associacions de Veïns de Palma, GOB, INESE, OCB, PIMEM, STEI, Unió de Pagesos i Universitat de les Illes Balears. Una plataforma que aglutina organitzacions molt diverses amb un objectiu comú: **Volem comandar a ca nostra**.

A la Plataforma s'hi ha adherit l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca, i aquesta revista.

La importància de la **Plataforma Cívica per l'Autogovern** és la d'aglutinar la majoria d'entitats de les Illes Balears per demostrar a Madrid i al Govern de l'Estat Espanyol que hi ha un interès col·lectiu dels pobles d'aquestes Illes de decidir des d'aquí tots els temes que ens afectin als habitants, i fins i tot a decidir el nostre futur.

El mateix dia que es presentava el manifest **Volem comandar a ca nostra**, el ple de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí aprovava per majoria la moció per l'autodeterminació i la moció d'adhesió de l'Ajuntament a la Plataforma -ambdues presentades pel PSM-, els regidors del PSM votaren a favor i els del PP-UM s'abstineren.

El nostre Ajuntament està a favor de que s'augmenti l'autogovern, i de que poguem comandar a ca nostra-

Aquest **Volem comandar a ca nostra**, hauria de suposar dues coses, primera que totes les decisions que afectin a les Illes Balears es decidissin aquí -la qual cosa vol dir tenir competències en Sanitat, Educació, Ports i Aeroports, etc; i segon, que les coses que afectin a cada illa es decideixin a cada illa, al mateix temps que les que afectin a cada vila es decideixi al seu Ajuntament. Això hauria de suposar per tant augmentar la capacitat financera, competencial i de presa de decisions dels Ajuntaments, que són l'organisme polític que els habitants tenen més a prop.

No podem fer altra cosa que alegrar-nos pel sorgiment d'una iniciativa com la d'aquesta Plataforma, que encara que no té uns objectius d'abast tan radical com molts voldrien, ve a demostrar que la societat balear comença a reviscolar, a sortir d'una llarga temporada d'apatia, conformisme i supeditació a les circumstàncies. Per sort, les coses comencen a canviar.

ROBATORI A STILS

Durant la matinada del divendres dia 22 d'octubre un lladres entraren als locals comercials sa Perxa -del qual no s'emportaren gaire cosa- i Stils. A Stils ells lladres s'emportaren molt de gènere de marca, sembla que per un valor superior al milió de pessetes. Roba robada que el més segur es vengui a preu barat al baratillo de Palma, o altres circuits de Palma de venda d'objectes robats.

CONFIRMACIÓ

Hi ha cartells fotocopiats anunciant el començament de cursos per a la confirmació de joves. El que ens crida l'atenció de forma negativa és que els cartells estiguin redactats en llengua espanyola, quan l'Església Mallorquina sempre ha estat molt sensible a la llengua del nostre país.

REUNIÓ DE REGIDORS NACIONALISTES.

El propassat horabaixa del dissabte dia 16 de novembre es reuniren a l'Edifici Municipal regidors del PSM dels pobles de Mallorca i regidors de candidatures nacionalistes per parlar de la política urbanística comuna als diferents municipis.

TENDA DE MOBLES

La tenda de mobles Martorell, al carrer Llarg, ha realitzat una profunda reforma. Ara ja tornen tenir la tenda oberta, i molt més moderna i espaiosa, a la qual hi trobareu tota casta de mobles, clàssics, moderns, i de tots els estils

ELECCIONS A LA BANDA

El proper dia 16 a les vuit i mitja del vespre tindrà lloc a l'edifici de la palaça Nova uan assemblea general de la qual hauran de sortir els futurs representants de la Banda de Música.

S'hi pot presentar qualsevol soci de més de devuit anys; el sistema d'elecció serà per llistes tancades. Pel que pareix, molts dels actuals dirigents estudien la possibilitat de presentar una candidatura unificadora.

FLORS PER TOTS SANTS

Just en començar novembre, cada any és habitual que la gent vagi al cementeri per recordar les persones estimades que ja no són en aquest món, i a deixar-hi ramells de flors en memòria dels difunts.

Però no tan sols al cementeri les flors són les protagonistes, ja que dins el poble els darrers anys es vénen instal·lant para-detes de venda de flors que donen una nota de color i canvien el paisatge urbà per unes hores, com la que podem veure a la fotografia, a la plaça dels Hostals.

EXPOSICIO ANTOLOGICA EN HOMENATGE A RITX MILLER

La Conselleria de Cultura i el Centre Contemporani Cultural Pelaires col·laboraran en una gran exposició antològica dedicada al pintor santamarié Ritx miller, mort el passat més de març. Les dues exposicions tendran lloc simultàniament el proper més de desembre a la Llonja i al Centre Pelaires, i mostraran abundant obra de l'artista.

D'aquesta manera es reconstrueix en certa manera la trajectòria d'un artista molt important dins el panorama pictòric mallorquí, o almenys aquesta és la intenció dels organitzadors d'aquesta antològica. Per això s'ha realitzat una intensa recerca de l'obra de Miller, especialment de les obres anteriors a 1962, any en que Miller s'instal·là a la nostra illa.

El caos de cotxes dels diumenges

Per mostra un botó com deim en mallorquí, i aquestes fotos són una petita mostra del caos de cotxes que cada diumenge matí pateix Santa Maria per mor del mercat.

Realment cada diumenge és un autèntic truí, degut a la gran quantitat d'automòbils farcits de ciutadans es desborden les possibilitats reals de trànsit rodat pels carrers del poble. Així hi ha el carrer de Jaume I, carrer Pere Jaume Pons, Carrer Llarg, Carrer Nou, Carrer Marqués de Font Santa que de 10 a 14 hores es troben completament saturats.

El Mercat dominical de Santa Maria és ja una institució dins tota la comarca, i quan retorna el fred, retorna l'allau de gent -a l'estiu la cosa és més tranquil·la, el ciutadà se'n va a la platja-. De moment els santamariers ens hem de revestir de coratge i paciència diumenge rera diumenge. Caldria estudiar alguna alternativa -si existeix- i cercar una solució per aquest embut de cotxes.

Demografia

NAIXEMENTS

Margalida Martínez Amer (26.10.91)

Marc Ferragut Pasqual (21.10.91)

Assumpció Cirer Uribe (1.11.91)

Jordi Romero Pastor (26.10.91)

Bernat Aleix Lull Hernández (11.11.91)

Marina Canyelles Vich (22.11.91)

Jaume Sastre Serra (27.11.91)

Marc Juan Garrido (26.11.91)

MATRIMONIS

Jaume Mir Arrom i Maria Isabel Campins Jaume
(26.10.91)

DEFUNCIONS

Gaspar Alemany Serra (10.11.1908/29.10.91)

Francesca Sbert Mercadal (8.5.1904/19.11.91)

Font: Registre Civil, 30 de novembre

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter V^a
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAAARD

El cor es Taller presenta un C.D.de Carles Baguer.

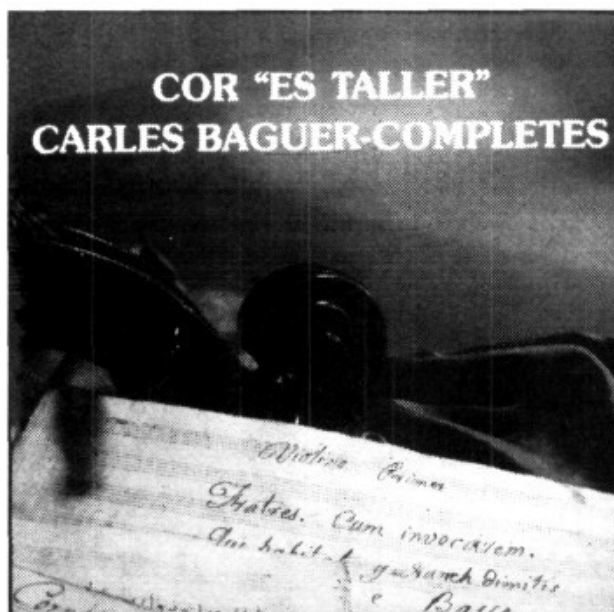
El Cor es Taller presentà el proppassat divendres dia 15 de novembre el seu Compact Disc (CD) sobre obres de Carles Baguer, l'acte es celebrà al Palau Solleric de Palma, en el transcurs de la presentació el Cor es Taller interpretà algunes peces del CD.

Aquest CD fou gravat els dies 19 i 20 de maig de 1990 a l'Església de Sant Felip Neri de Palma, en ell hi intervenen els següents santamariers: Margalida Joan, soprà; Petra Genestra, contralt; Joan Serra -actual regidor de cultura de l'Ajuntament de Santa Maria-, tenor; Nicolau Serra, baix.

Però aquest disc no sols ens ofereix les melodioses veus dels membres del cor es Taller, ja que aquests són acompanyants per una Orquestra de Cambra integrada per músics de la Orquestra Simfònica de les Illes Balears-Ciutat de Palma, que és composta per violins, violoncels, contrabaix, oboès,

trompes i fagot, i dirigida per Francesc Bonnin.

El CD del cor es Taller ens ofereix completes de Carles Baguer, compositor barceloní del segle XVIII. Us transcrivim algunes línies -escrites per Josep M. Vilar- del fulletó que acompanya al CD:

"Es gràcies a la còpia conservada a Sant Felip Neri de Mallorca que ha estat possible el present enregistrament: partint de les partícels manuscrites, i després d'un treball llarg i meticulós, el director Francesc Bonnin ha posat a punt la partitura i ha preparat la interpretació d'aquesta composició que fa enriquir notablement el coneixement que tenim del nostre passat musical.

En el breuari romà les Completes eren, oficialment, l'oració d'acabament del dia. T'enen un origen monàstic i Sant Benet les introduí en la seva regla; posteriorment,

però, depassaren les fronteres dels monestirs i entraren, també, a formar part del programa litúrgic de les canòniques i del clergat regular. Consten d'un ritu penitencial fix, d'uns salms variables i d'un final -integrat per himne, responsori, càntic i oració- també fix."

SUPERMERCAT

SPAR

HORARI D'HIVERN

de dilluns a dissabtes

de 8'30 a 13'30

de 16'30 a 20

C/ Santa Catalina s/n (devora la via del tren)

Tel. 62 07 55

els desitja
en aquestes properes festes
de NADAL i CAP d'ANY,

MOLTS D'ANYS

i els recorda que els segueix oferint
totes les novetats en llanes i fils.

I ara, gran sortit de merceria.

teléfon: 140131**

Les polèmiques bromes dels quintos

Les bromes dels quintos han estat enguany més polèmiques que altres anys, i no per les bromes en si, sinó per la denúncia que s'interposà contra dos d'ells.

Anaren motoritzats amb una furgoneta, començaren ben prest i de bar en bar, fins i tot anaren a missa i engrescaren el Rector perquè els deixàs tocar les campanes de bon matí. L'única condició que les posà el Rector fou que no li debarassin la cacera; tot el contrari de quan hi havia en Fifo, i és que el Rector té molta de mà esquerra.

Els quintos dels darrers anys són molt esportius, sempre sol rebre els seus atacs el Camp Municipal d'esports, aquesta vegada s'endugueren el camp de futbol a la plaça Nova i la tancaren amb valles per tal de poder jugar millor.

La Casa de la Vila també és cita obligada, hi tiraren mitja carretada de fems, davant sa Quartera, i penjaren un cartell d'hamburgueses. També inauguraren el brollador de la plaça

procés inicial. L'endemà posaren els dos joves a disposició judicial, i finalment els deixaren en llibertat.

Tot això pot semblar molt senzill, emperò es varen viure uns moments de molta tensió i nirvis, quasi atuparen el corresponal de "El Día 16", que havia publicat una crònica en què qualificava de vandàliques les accions dels quintos, i això no va agradar massa als joves afectats, i argumentaren que no han hagut de pagar ni una sola pesseta perquè no ahvien romput res.

La marxa dels quintos ha estat, per tant, més conflictiva que altres anys, emperò no pel fet de les seves bromes, sinó per altres qüestions, com hem pogut veure.

El propietari de s'Amfora.

Segons el propietari de s'Amfora, l'han fet quedar malament, ell posà la denúncia contra els quintos en general, el que passa és que només en sabia dos noms. L'han insultat fins i tot ahvent retirat la denúncia, i dóna tota la culpa del que ha passat al Batle, perquè considera que el va utilitzar i enganar.

Té molts de projectes preparats per relançar el bar, ja siga amb gent de Santa Maria, d'Inca, o de qualsevol altra banda. De moment té preparades unes quantes festes relacionades amb el món del motor.

Els quintos.

Els quintos diuen que no saben si els han retirat la denúncia ni els importa, no fan comptes d'interposar denúncia contra el propietari de s'Amfora, senzillament no en volen saber res.

El Batle.

El Batle diu que intentaren respondre a la demanda del quintos i dels seus pares, mediant davant la Guàrdia Civil. També diu que enguany els quintos enguany no feren danys materials, la qual cosa és positiva.

Pere Calafat

Josep Lluís Quintero (esquerra), i Andreu Noguera (dreta), els dos quintos denunciats pel propietari de s'Amfora, i detinguts per la Guàrdia Civil

de Son Fango, el batiaren amb domàtiques i hi posaren un cotxe destrossat.

El cafè de Can Calet va ser vigilat durant tota la nit, i els quintos diuen que la putada fou no fer-los res.

Una novetat dels darrers anys és el fet de ficar-se amb els polítics locals. Un dels regidors afectats digué dins un Ple que ell no sabia si això eren actes vandàlics, però el que està clar és que són terroristes.

L'acció que provocà més polèmica fou la paret que alçaren davant la porta del pub s'Amfora, ja que el propietari del bar posà una denúncia contra dos dels joves i el dilluns els detingueren, la qual cosa provocà una reacció dels quintos i alguns pares, que acudiren a l'Ajuntament i aconseguiren que els responsables municipals aturassin un Ple per fer gestions en favor dels detinguts, gestions que no aconseguiren aturar el

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

L'objeccio de consciència

Quan parlem d'Objecció de Consciència no tan sols ens referim a la negació a complir el servei militar sinó també a la crítica i desacord amb el sistema de defensa tal i com està establert. Es un dret reconegut a l'Article 30.2 de la Constitució i es basa en motius de consciència, religiosos, ètics, morals o humanitaris.

Dins la nostra legislació una persona pot declarar-se objector des del començament del darrer trimestre en què compleix els 17 anys fins al moment de l'incorporació a files. Sense descartar que també es pot sol·licitar després de realitzar el Servei Militar quan ja està en situació de reserva.

La llei estableix l'obligació d'una prestació social substitutòria que té una durada de 18 mesos i una de 9 mesos per als majors de 28 anys. Aquesta prestació social es pot desenvolupar a sectors com la conservació del medi ambient, millora del món rural, atenció als marginats, sectors d'acció comunitària, etc. A les Illes, les entitats sense ànim de lucre que presenten projectes concrets, tal que hi puguin realitzar el servei civil alguns objectors, són: Creu Roja, INSERSO, Govern Balear, Ajuntaments, Patronat de la Salut i Benestar Social, ONCE, Càritas, Consell de la Joventut, ARCA, Moviment d'Escoltes i Guiatge.

Per declarar-se Objector de Consciència el procés és el següent:

- Presentar una Instància dirigida al "Consejo Nacional de la Objeción de Conciencia" (CNOC). Aquest organisme disposa de 6 mesos per resoldre a favor o en contra. Si no contestàs s'entendrà que ets objector.

- Per evitar la incorporació a files la llei estableix que la presentació de la instància convé fer-la com a mínim dos mesos abans d'incorporar-se a files. Aquesta instància així com una fotocòpia del D.N.I. s'han de presentar per triplicat a un dels següents organismes:

- Al Govern Civil de la Província.
- A qualsevol Oficina de Correus utilitzant la via del certificat administratiu.
- Personalment al CNOC que és a Madrid

Als continguts de la sol·licitud han d'esser:

- Dades personals i situació militar
- Exposició dels motius que fonamenten la sol·licitud
- Dades referents als coneixements, aptituds, situació laboral...
- Sector en què voldria realitzar la prestació social.

- Obligacions familiars o qualsevol altra circumstància digna de menció.

Per tal d'explicar tot això als joves de Santa Maria, es va fer una conferència dia 8 de novembre a càrrec de Carles Portalo a la qual assistiren tan sols unes 7 persones. Entre altres temes es parlà dels desavantatges que la gent veu en l'objecció de consciència. Per exemple, una vegada que l'han concedida s'ha d'esperar fins que hi hagi lloc per fer el servei que pot ésser d'un fins a tres anys. Això pot crear una inseguretat als joves objectors que estan pendents de realitzar el servei perquè als llocs de feina demanen haver-lo complit.

De tots aquests temes hem parlat amb En Vicenç Mates.

CONSTRUCCIONS

MATEU GARCIA LLINAS

Cuartel, 1º, nº. 12 (Camí de Coanegra)
Telèfon: 62 08 83

**VIVERS
SANTA
MARIA**

SAT 7117

Carretera de Bunyola, Km. 1

Telèfon 14 00 41

Vicenc Mates: qüestió de consciència.

En Vicenç és un jove de 20 anys, que va decidir fer-se objector de consciència, i ara fa el servei social substitutori a la Creu Roja de Manacor.

-Com et decides a fer-te objector i qui et va informar?.

-Un company que es volia fer objector. Està clar que jo ja tenia idees antimilitaristes. Crec que el sistema militar és una despesa inútil. Però no és fàcil fer-se objector, ja que hi ha una manca d'informació; no interessa gaire promoure el tema. A més, pens que és important fer alguna cosa útil, com és el servei social substitutori, ajudant als altres, amb treballs per la comunitat.

Encara la gent no està mentalitzada, "lo normal" és fer el servei militar. Per tant crec que per demanar l'objecció has d'esser conscient del que fas, és a dir, cercar altres camins per a la Pau amb un servei cap a la comunitat. Has d'estar motivat per fer-ho, a més pots cercar espais on puguis fer el Servei a gust amb tu mateix. Per exemple l'esplai, la Creu Roja, L'escola de guiatge, etc...

-Has trobat cap traves familiar?

Quasi tots els objectors troben traves. Alguns pares són un poc antiquats, et diuen frases com "si no fas el servei militar no ets un home". És molt lògic ja que no saben que és l'objecció i no ho veuen gens clar. No és fàcil entendre que és el servei social substitutori. La gent no està ayesada a fer de voluntari per aconseguir alguna bé per a tots, si no que miren molt el caire individualista de la vida, i ens preocupam poc pels altres i, clar, la prestació social que nosaltres realitzam

és de voluntariat i feim feina amb problemes socials que en el fons ens pertanyen a tots.

-Com veus que respon la gent de Santa Maria respecte a l'objecció de consciència?

La gent del poble te margina completament, te demanen que fas, i te comenten "lo raro" que et veuen.

Santa Maria no se destaca per esser un poble molt participatiu, basta mirar cap enrera, a les darreres festes de Santa Maria del Camí. El dia de les carrosses va esser molt pobre de contingut, no així d'espectadors. Les carrosses se podien contar amb els dits d'una mà i encara et sobraven dits.

- Te sents satisfet amb la teva elecció?

Sí, totalment. Si hagués de tornar enrera, faria el mateix. El temps, que a moments sembla perdut, i l'aportació econòmica no són gaire importants. Per davant van les meves idees.

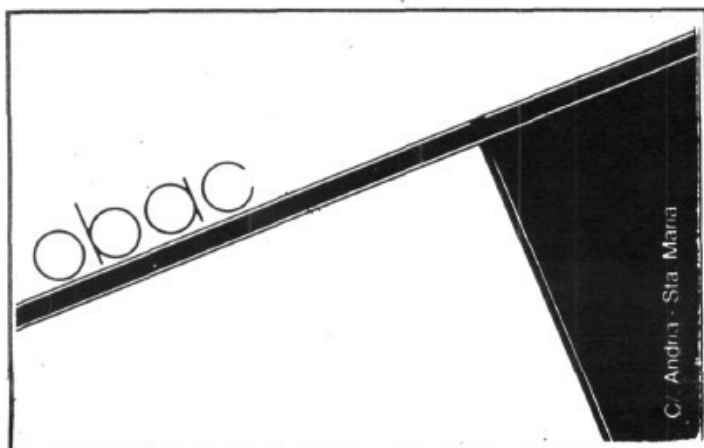
- Te trobes a gust amb la prestació social que realitzes?

Sí. Estic molt content d'estar amb la Creu Roja.

- Què trobes que fa falta per que la gent vegi l'Objecció de Consciència amb naturalitat igual que el Servei Militar?

En primer lloc crec que els governants ho haurien de veure així, és a dir, el Ministeri d'Afers Socials hauria de promoure l'Objecció de Consciència i els Serveis Socials on els objectors poden realitzar la seva prestació social.

Neteja de pous negres

Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa Maria

Els ajuntaments haurien de promoure aquests centres i així donarien l'oportunitat als joves que es volen fer objectors. Ja son molts els ajuntaments que concerten amb la Creu Roja i promouen el voluntariat social, així es beneficien de molts de serveis: Bases de socors i emergències, servei d'ambulància de 14 km de radi, telealarma, servei de toxicomanies, dur menjar i roba als malalts i necessitats, etc...

- Creus que esser objector té desavantatges?

Dins l'objecció no hi ha pegues. Totes les coses tenen les seves avantatges i desavantatges. Jo en aquest cas hi veig més avantatges. Si mires les hores de servei militar i la del servei social substitutori són inferiors en el cas de l'objecció. Les prestacions que rebs econòmiques són iguals. Les sanitàries són millors les dels objectors ja que tenen el metge de capçalera i els altres han d'anar a l'Hospital Militar; també ens paguen (poc, però menys és res) el quilometratge i les dietes.

Les úniques pegues són que no saps quan et cridaran per fer la prestació social, i quan la fas són 4 mesos més que el Servei Militar.

Poder atendre a una persona que et necessita dona una gran satisfacció moral que naturalment no dona fer la instrucció.

- En què ha consistit el Servei Social substitutori que has realitzat fins ara?

Has de fer de 35 a 40 hores de feina, tens 18 dies lliures i 45 dies de vacances. Malgrat això estigui molt bé, el consell disciplinari és molt rígid: les sancions son més dures que en el Servei Militar.

Quan vaig començar el 25 d'Abril del 91, estava al Centre de Socors i Emergències de Manacor, com a socorrista i "sanitari de puesto". A primers de juny vaig estar al servei d'ambulàncies i el 24 de juny vaig entrar com a socorrista de platja realitzant diversos serveis (4 salvaments aquàtics, 6 cremades de segon

grau, 4 cremades de primer, 120 cures de talls i ferides menors, 20 cures de traumatologia i fractures, 2 parades cardíacques). El dia 1 de Novembre vaig començar als Serveis Socials a les toxicomanies del Centre de la Creu Roja de Manacor informant als voluntaris dels Serveis Socials i de toxicomanies, ajudant al propi servei de toxicomanies, repartint menjar i roba als malalts i a les famílies necessitades i som l'encarregat d'un punt d'informació i promoció d'Objectors de Conciència o Col.laboradors Socials.

A.M.C.

Estudi
fotogràfic
Llorenç
Frontera

Plaça Hostals, 44
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

Benet Darder

Instal.lacions Elèctriques

Plaça d'Espanya, 9
Tel. 62 09 12

07320 - Santa Maria del Camí

La insubmissió: una forma radical d'esser solidaris.

Són molts els joves que quan són cridats a files, en lloc de sentir-se contents i feliços (com voldrien els militars), tenen un sentiment de ràbia i pensen: "amb quin dret em volen robar un temps preciós de la meua vida? qui aprofitarà realment el meu servei? per què?" s'ha de servir un estat que cada dia condemna a més persones a la misèria, que participa de la carrera d'armaments, en guerres fora de casa, i fa tràfec d'armes cap a dictadures del Tercer Món.

I amb aquests raonaments i d'altres de parells, milers de joves en tot l'estat han arribat a la conclusió que és millor no col·laborar amb l'estat, ni amb un servei militar, ni amb un servei civil, que no és més que un càstic per no voler realitzar el primer.

La idea que "per la mili hi hem de passar com tothom" de cada dia és més poc popular, i s'accepta com un mal menor per la majoria de joves, davant el cada vegada més important nombre d'objectors i insubmissos, que han arribat a constituir un vertader problema per a l'estat.

Els primers joves objectors de consciència coneguts dins l'estat espanyol en els anys 60 eren els testimonis de Jehovà o els cristians progressistes de base, que per raons ètiques i morals no volien pertànyer a l'exèrcit; i és en el començament de la democràcia quan s'hi varen anar declarant joves per motivacions pacifistes i antimilitaristes desprovistes de component religiós, crearen les seves primeres organitzacions i coordinadores arreu de tot l'estat, i aconseguiren que l'any 84, el dia dels innocents, el govern espanyol publicàs al BOE la primera llei d'objeció de consciència, que totes les organitzacions pacifistes i antimilitaristes rebut-

**CAP SERVEI A L'ESTAT:
NI CIVIL NI MILITAR.**

INSUBMISSIÓ!!

jaren per antidemocràtica i anticonstitucional.

La llei, entre altres mals, preveu que els objectors facin una Prestació Social Substitutòria (PSS), realitzant activitats a llocs de feina que podrien ocupar persones necessitades que estan a l'atur, i més que un servei a la societat està orientat a reprimir i dissuadir els joves que s'atreveixen a criticar l'exèrcit i tot un sistema social injust on les fortunes i la riquesa són la mare de la pobresa.

Els insubmissos són els joves que no accepten la PSS com a solució a la mili, i es plantegen l'opció més dura i radical: la denúncia i la resistència contra un estat que no està al servei de la població, té

quasi tres milions d'aturats, vuit milions de persones pobres, i mentrestant manté un exèrcit que és una vertadera càrrega social i perill públic permanent contra les llibertats individuals i col·lectives.

Davant la mili la insubmissió és l'alternativa més difícil, però és també la més solidària amb tota la gent que pateix la injustícia d'un estat on l'abundància està mal repartida, i és la més clara en les seves consignes de rebel·lia:

- Cap servei a l'estat: ni civil ni militar
- Despeses militars per a despeses socials
- Dissolució de l'exèrcit

Guillem Ramis

MIQUEL SANTANDREU

- *Vespinos - Mobyettes
- *Moto-serra ECHO
- *Moto-cultor PIVA
- *Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permissos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

- Recordi que ha de dur: - D.N.I.
- 1 fotografia
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

Tel. 62 04 15

Quintos 1991

Els quintos és ritual
que facin qualque fantasia
en es poble de Santa Maria
sempre que no facin mal.

Jo no som partidari
de que facin desbarats
però si ho fan tots plegats,
no anomenar només es contrari.

Es grup era quantiós
i tots feien sa vetlada
no feren cap animalada
ni tots plegats, ni aquests dos.

A s'Amfora va ocurrir
el que motiva aquesta història
els quintos en tendran memòria
del que enguany va succeir.

Segons estic enterat
no molt el perjudicaren
es portal li taponaren
d'un mur no molt reforçat.

Aquest any el que ha passat
Santa Maria no ho perdona
perquè hi va haver una persona
que, només dos, n'ha denunciat.

Si d'enrere les duia rancor
a n'aquests dos que coneixia
hauria d'haver esperat un altre dia
crec que li hagués anat millor.

Sa denúncia d'aquests senyor
va anar fent es seu camí
i el sendemà ja se va dir
i se comentava sa seva actuació

Sa Guàrdia Civil va venir
i se'n va dur un component,
treballava de valent
quan això va succeir.

S'altre va ser avisaat,
a ca seva no hi estava
perquè aquest estudiava
i se trobava a Ciutat.

S'horabaixa es seus pares
a sa Guàrdia Civil l'acompanyaren,
i aquartelats les deixaren,
preocupació i disgust de les mares.

Els demés se veren molestats
i enfadats amb aquest senyor
cercant una solució
perquè fossin alliberats.

No el conec ni sé qui és,
ni sé si li he vist sa fesomia
però en es poble de Santa Maria
no ha de fer de xulo un pagès.

Jo crec que aqueix senyor
a Santa Maria l'ha cagada
lo que ha fet és una xulada,
que me perdoni s'expressió.

Jo vull avisar aquest senyor
que se'n recordi de l'any que ve,
que en es jovent santamarier
no les guard tanta rancor.

R. Estarellas
novembre 1991

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

restaurant

Sierra de Gredos

Especialitats:

"Tostón" d'Avila

"Lechazo" de Segovia

i costelletes de
"lechazo" torrades

Carretera Palma-Santa Maria, Km. 13,5. Tel. 620811

GUILLERMO
DE LA FUENTE
FOTOGRAFO

REPORTATGES

FOTOGRAFIA D'ESTUDI

TALLER DE VASES A MIDA. SOM FABRICANTS

MOTLURES DE FUSTA I METÀL·LIQUES

HORARI: DE DILLUNS A DIVENDRES: de 16 a 20. DISSABTES: de 10 a 13.30

SA MATANÇA S/N TEL. 14 00 96 SANTA MARIA

El passat més de novembre hi va haver molta d'activitat devers la Casa de la Vila, ja que es celebraren dues sessions plenàries. La primera, de caracter extraordinari, va tenir lloc dia 4, i va durar quatre llargues hores. Va ser convocada per les cinc de l'horabaixa, una hora totalment inhabitual, però que el Batle va justificar dient que alguns assumptes s'havien de notificar dia 5, i el mateix vespre de dia 4 tenia lloc al teatre Principal de Ciutat la presentació de la Plataforma Cívica per l'Autogovern, desitjant alguns membres de l'equip de govern assistir-hi. Al cap i a la fi la realitat va ser ben diferent, perquè el plenari va acabar massa tard i endemés els problemes

surgits arrel de la detenció de dos quintos, va retenir als responsables del govern municipal al nostre poble.

El segon plenari es va celebrar dia 14. Era la sessió ordinària corresponent al més de novembre. També va ser llarguet -dues hores i vint minuts-, degut als molts precs i preguntes (20) que havia presentat el PP-UM. Endemés en quedaven per contestar 11 de la sessió anterior.

Es difícil resumir per tant, 6 hores i 20 minuts de debats. Intentaré fer a continuació un extracte dels punts més importants, sense seguir el mateix ordre en que es varen tractar a les dues sessions.

Augment de la taxa de recollida de fems

A proposta de l'equip de govern, es varen aprovar les noves taxes per la recollida de fems, que entraran en vigor a partir de l'any 92. El preu que hauran de pagar les vivendes passarà de 3.500 a 4.300 pts/any, que significa un augment del 22,86 %. La quantitat que hauran de pagar els diferents comerços, indústries i negocis, oscila entre les 33.600 pts/any dels restaurants de primera, i les 9.100 de les benzineres i col·legis. També va quedar regulada la taxa que hauran de pagar les vivendes de fora vila, que serà la mateixa que la del poble (4.300 pts), maldeament el sevei sia mitjançant contenidors.

El Batle i el regidor d'hisenda, Joan Serra, varen defensar aquesta proposta manifestant que amb aquest preu s'intentava nivellar el cost del servei, amb els ingressos que previsiblement s'obtin- dran, calculant que el cost serà d'uns 7.800.000 pts i els ingressos d'uns 7.400.000 pts. Aquestes xifres, seguien explicant, són bastant superiors al que es pagarà enguany, ja que aquests dies s'està gestionant a través de la Mancomunitat del Raiguer la contractació conjunta d'aquest servei pels pròxims anys, i l'oferta més econòmica supera en 1.500.000 pts el que suposadament faria pagar l'actual concessionari l'any qui vé. També digueren que s'ha de tenir en compte l'increment dels fems, el cost de l'instal·lació de contenidors per a vidre, que feia dos anys que es mantenia el preu de 3.500 pts i que no es contava el preu dels contenidors de fora vila, que no s'han pagat. En quan al fet que a fora vila haguessin de pagar el mateix, ho justificaren dient que maldament el servei sia diferent, els seus costos són superiors, i que els veinats no havien adreçat cap queixa a l'Ajuntament.

Antoni Canyelles va manifestar que l'augment de la taxa a les vivendes d'un 22,86 % era excés, ja que ells calculaven que l'increment del I.P.C. dels anys 1.990 i 91 seria només d'un 12,36%. També va dir que segons ell, l'oferta més barata presentada a la Mancomunitat, augmentava només 200.000 el preu d'enguany, i no un milió i mig. Que ara mateix també repercuteix sobre la taxa el cost de la neteja del mercat dominical, quan hauria de repercutir només damunt el propi mercat. Que s'hauria de demanar al poble què opina de pagar els fems de fora vila, i que, en tot cas, s'hauria de tenir en compte l'amortització anual dels contenidors i no la seva compra.

Mateu Morro va respondre que en aquells moments no tenia les ofertes de les empreses licitadores, però que creia que si l'oferta més barata superava en dues-cents mil pts el preu d'enguany, era perquè només tenia en compte la

recollida domiciliària, havent-li d'afegir el cost dels contenidors i la recollida de foravila, l'instal·lació de contenidors per vidre i la recollida de xatarra.

La proposta es va posar a votació, i s'aprovà per sis vots a favor dels regidors presents del PSM i quatre vots en contra del PP-UM.

Nova taxa de llicències urbanístiques

Aquesta taxa de nova creació no l'hem de confondre amb l'impost de construccions, que ja es vé aplicant (un 2% del cost de l'obra), i que seguirà amb aquest mateix percentatge. La nova taxa de llicències urbanístiques s'aplicarà per costejar el seguiment que fan de les diferents obres els tècnics municipals, per certificar que compleixen la normativa vigent. S'aplicarà el 0,5 % del cost previst per l'obra, amb un mínim de 2.000 pts. A

partir d'ara, les pròrrogues de les llicències urbanístiques tributaràn aplicant un 50 % damunt aquesta nova taxa.

El PP-UM va manifestar que seria millor carregar les pròrrogues i disminuir l'impost, per aconseguir que les obres s'acabin en el termini assenyalat. La secretària va informar que l'impost de construccions no es pot disminuir, ja que el 2% és el mínim que permet la llei. Josep Estarellas va dir que amb aquesta nova taxa els més perjudicats seran els sol·licitants d'obres menors, que en segons quins casos se'ls duplicarà la quota a pagar (per exemple quan el cost de l'obra sigui de 100.000 pts), i que per tant s'estimaran més no demanar la llicència.

Joan Serra va contestar que l'impost de construccions no s'augmenta i que aquesta nova taxa es justifica pel fet de l'activitat administrativa que es realitza, i que per altre part no s'han de penalitzar les pròrrogues.

Es va fer la votació, i s'aprovà la nova taxa per set vots a favor de PSM i tres en contra dels regidors assistents del PP-UM.

Modificacions d'ordenances fiscals

Es varen aprovar els augments de nombroses taxes municipals, que per la seva extensió només anomenarem. Si qualcú està interessat en conèixer el cost concret d'alguna d'elles supòs que a les oficines municipals l'informaran. Amb els vots favorables del PSM i l'abstenció del PP-UM se va aprovar la taxa per ocupació del subsol, sol i volada de la via pública, i per unanimitat s'aprovaren la resta: instal·lació de portades, mostradors i vitrines; parades, barraques, cases de venda, espectacles o atraccions, situades en terrenys d'ús públic i indústries del carrer i ambulants i rodatge cinematogràfic; ocupació de terrenys d'ús

públic amb taules i cadires amb finalitat lucrativa; ocupació de terrenys d'ús públic amb mercaderies, material de construcció, enderrocs, tanques, puntals, cavallets, bastides i altres instal·lacions anàlogues; obertura de cales o síquies en terrenys d'ús públic; taxes piscina municipal; taxes cementeri municipal; taxa llicència d'obertura d'establiments i taxa d'expedició de documents.

Adhesió a la Plataforma Cívica per l'Autogovern

L'Ajuntament de Santa Maria es va adherir a la Plataforma Cívica per l'Autogovern i fa signar el document "Volem comandar a ca nostra", que demana un major autogovern per les nostres Illes. Josep Estarellas va dir que tot el que fos augmentar les nostres competències li pareixia bé, però que trobava reiteratiu una menció a possibles llaços entre els Països Catalans, demanant que es suprimís aquest paràgraf. Mateu Morro li va contestar que el paràgraf era ben lògic, perquè són indiscutibles els llaços històrics, comercials i de llengua entre aquests pobles. i que el manifest s'havia d'acceptar o rebutjar íntegrament, i es posà la proposta a votació, amb el resultat de set vots favorables del PSM i l'abstenció dels tres regidors presents del PP-UM.

Autodeterminació

El PSM va presentar una moció sobre el dret a l'autodeterminació del nostre poble, que podem resumir dient que, davant els darrers esdeveniments històrics que trasbalsen el mapa europeu, l'Ajuntament de Santa Maria demana que se reconegui el dret al lliure exercici de l'autodeterminació de totes les nacions, i en especial d'aquelles que no tenen estat. Saluda als nous estats de

Lituània, Estònia i Letònia. Es solidaritza amb el poble de Croàcia. Desitja l'independència de totes les nacions que encara pateixen opressió (Eslovènia, Nació, Moldàvia...) i declara que Mallorca forma part d'una realitat que és diu Països Catalans, que tenen tot el dret a poder aconseguir, si el poble així ho vol, la seva plena sobirania.

El PP-UM va presentar un text alternatiu, que podem resumir així: L'Ajuntament de Santa Maria, acatant fidelment la Constitució Espanyola i l'Estatut d'Autonomia, sol·licita per a la nostra Comunitat el sòtil competencial que estableix la Constitució. Demana del Govern Central recursos financers suficients i que tots els Ajuntaments de Balears demanin el mateix al Govern d'Espanya.

Després d'un llarg debat en que cada grup va defensar la postura expressada a la seva moció, es varen posar ambdues a votació, i fou rebutjat el text del PP-UM i aprovant-se la moció del PSM.

Pla d'Obres i Serveis 1992

Es va aprovar per unanimitat sol·licitar al Consell Insular de Mallorca la inclusió en el Pla d'Obres i Serveis per 1992, les següents obres:

3ª fase de la residència de Cas Metge Rei, pressupostada en quasi 22 milions de pts, dels quals el CIM en pagaria el 75 % (17.224.000 pts) i l'Ajuntament el 25 % restant (5.741.000 pts)

La 1ª fase de sanejament, que encara no té pressupost definitiu.

També es va sol·licitar al CIM que subvencioni el 75% del cost de la redacció del projecte de sanejament, pressupostat en 4.312.000 pts. L'Ajuntament pagaria el 25%, 1.078.000 pts.

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

CERÀMICA

CAN BERNAT

TELÈFON 62 01 78

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Sol·licituds a l'Ajuntament de puja d'aigua i de recollida de fems

Es va aprovar també per unanimitat, augmentar el preu per tonelada d'aigua que paga l'Ajuntament al Sr. Gabriel Amengual Gamundí, que a partir d'ara serà de 38 pts/tona (iva inclòs). Aquesta puja es correspon amb l'increment de l'I.P.C. del darrer any.

En quan a la sol·licitud de puja del servei de recollida de fems, efectuada pel Sr. Maties Arrom, qui demanava un augment del 8% per l'I.P.C. i un altre per l'increment del volum de fems, només se li va aprovar, amb els vots favorables del PSM i l'abstenció del PP-UM, augmentar-li els honoraris un 6,5 %. que és l'I.P.C. real de l'any 1990, amb caràcter retroactiu a primer de gener de 1991. Per tant, se li va rebutjar la puja sol·licitada en concepte d'augment de feina.

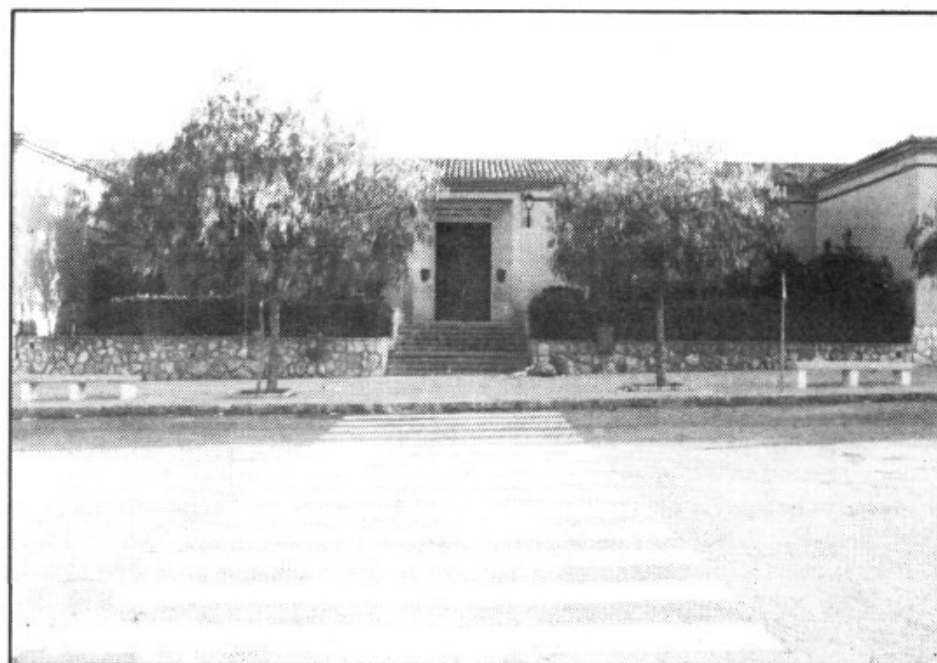
El PP-UM es va abstenir perquè creien que s'hauria de fer un estudi de l'increment de les hores de feina que assenyala el contractista a la seva sol·licitud.

Adhesió a la campanya perquè a València es pugui rebre també TV3

Es va aprovar per unanimitat que l'Ajuntament subscrigués l'escrit promogut per "Acció Cultural de País Valencià", en el que es sol·licita al Ministeri de Transports i Comunicacions que es retirin els precintes dels repetidors de tv3 a València i que en un futur no es posin obstacles perquè tv3 i tvv es pugui veure a la País Valencià, a Catalunya i a les Illes Balears.

Canvi de nom del Col·legi "Melcion Rosselló"

El claustre del Col·legi Públic Melcion Rosselló es va adreçar a l'Ajuntament perquè rectificàs un error en el seu nom, ja que no s'havia inclòs el segon llinatge, Simonet, que és el típicament santamarier. El Batle va proposar al Plé que declaràs aquest punt d'urgència, ja que no s'havia pogut incloure en l'ordre del dia per haver arribat aquest escrit el mateix dia de la celebració del plenari. Es va posar a votació, i es va aprovar la declaració d'urgència d'aquest punt, només amb els vots del PSM, ja que l'oposició es va abstenir perquè maldament estassin d'acord amb la proposta, no

creien que fos un tema de resolució urgent. El que sí es va aprovar per unanimitat va ser la proposta de sol·licitar al Ministeri d'Educació i Ciència el canvi del nom del Col·legi "Melcion Rosselló", pel de "Melcior Rosselló i Simonet" (també es canvia la "n" final del nom).

Precs i preguntes

Un total de 30 precs i preguntes es varen fer i contestar en el darrer plenari. Onze d'elles havien quedat pendents de l'anterior, i les 19 restants els havia presentat el PP-UM a la mateixa sessió. El Batle va dir que no s'entraria en debat, ja que per això estaven les mocions, si bé es farien les aclaracions necessàries. Jo intentaré resumir només aquelles, que al meu parer, tenen major interès:

. Prec d'exposar les convocatòries de les sessions plenàries a tots els taulons d'anuncis que hi ha distribuïts pel poble, acceptat pel grup de govern.

. ¿Quins han estat els resultats del curs d'interpretació teatral?.

Joan Serra va contestar que molt positius. Hi va haver 11 inscrits, i varen manifestar que el curs hauria d'haver durat un poc més.

. Quant a l'asfaltat d'alguns camins i carrers, ¿com s'han adjudicat les obres? ¿amb quina partida pressupostària? i ¿per què aquests camins i no altres?.

El Batle va respondre que eren quatre actuacions concretes que demanaven urgent solució, i que diferents particulars

ho havien sol·licitat. Que havien contractat l'única empresa santamariera d'aquest sector, i amb càrrec a la partida de manteniment i millores de la via pública.

Antoni Cañellas va dir que el camí dels fariners, que travessa les vies del tren, ara que està asfaltat ha tornat perillós perquè ha augmentat la circulació, i que el carrer de la plaça Espanya s'havia asfaltat sense arreglar les voreres, i que quan s'arreglin aquestes s'haurà de tornar aixecar l'asfalt. El seu grup creia que hi havia pitjors camins per arreglar.

Mateu Morro contestà que el camí dels fariners s'utilitza bastant, i que el problema del pas a nivell s'hauria de resoldre amb FEVE.

. ¿Quins resultats han donat les investigacions, si n'hi ha hagudes, de les aigües residuals que s'acumulen al pont de son Dolç creant males olors i l'aparició de rates, segons denúncia presentada per un veïnat varies vegades a aquest Ajuntament?.

Mateu Morro va respondre que es té en compte aquest tema, i que en sebre la causa de les males olors s'actuarà en conseqüència. Que hi ha problemes que s'arrossegueuen des de fa més temps, perquè l'Ajuntament disposa de mitjans tècnics i humans molt reduïts.

. ¿Quina és l'actual situació administrativa de la urbanització de Can Recolet?.

El Batle va contestar que l'Ajuntament encara no l'ha rebuda, i que hi ha

alguns problemes amb la rotonda de l'entrada.

A. Cañellas va manifestar el perill dels cotxes que hi circulen sense haver-hi senyals de cap tipus. El Batle va dir que ho tindrà en compte.

. El PP-UM va formular una llarga pregunta, que en realitat eren sis, dirigides al regidor responsable de via pública, neteja, sanejament i manteniment, interessant-se per a molt d'aspectes de la seva tasca. Va contestar en Mateu Morro, en aquest cas com a portaveu del seu grup. Jo destacaria la proposta d'Antoni Cañellas, qualificada pel batle d'interessant, consistent en que l'Ajuntament elabori un estudi de fugues d'aigua de la xarxa general, abans que es connecti a la xarxa el depòsit regulador de Son Torrella.

També es va demanar en aquest bloc quina política mantendria l'Ajuntament en relació al subministrament d'aigua a zones rústiques, per exemple, del camí de Son Torrella. El Batle va respondre que és un tema preocupant, ja que no és dolent que els disseminats tinguin aigua, però que s'havia d'estudiar, perquè és prioritari donar aigua pel consum. En revisar l'ordenança de l'aigua és tindrà en compte aquest tema.

. ¿Quines modificacions s'han fet al projecte del poliesportiu?

En aquests moments el projecte corregit es troba a la Conselleria de Cultura i haurà de tornar a Madrid perquè l'aprovi definitivament el Consell Superior de Deports. Però sembla que hi ha hagut un retall pressupostari a nivell nacional. Estam d'acord en fer una reunió per informar dels modificats.

. ¿Quina és la situació administrativa de la guarderia infantil?

El Batle va contestar que s'està pendent de l'informe mèdic, recalcant l'important funció social que desenvolupa.

A. Cañellas va dir que recolzava la creació de la guarderia, però que els preocupa l'informe mèdic.

. ¿Com es troba en aquest moments el projecte de calefacció pel Col·legi Públic?

Mateu Morro va dir que era molt necessari, i que per això s'havien previst dos milions en el pressupost d'enguany, pensant que el Ministeri aportaria el 50 % del cost. Però el Director Provincial els havia informat que enguany no podien pagar res, però que l'any que ve ho pagarien tot ells.

Antoni Canyelles trobava que amb els dos milions s'hauria pogut comanar el projecte, avançant feines.

. ¿Quins criteris s'havien seguit per adjudicar les obres dels vestidors del camp d'esports a l'empresa Consport?

El Batle va respondre que es varen adjudicar directament perquè eren unes obres d'escassa relevància econòmica, a l'empresa que va oferir l'oferta més baixa.

. ¿Quins han estat els resultats de les negociacions amb els promotors de l'urbanització de Can Borreó i del polígon de Son Llaüt, per eliminar les depuradores pròpies i connectar a la xarxa del poble?

Mateu Morro va contestar que s'havien iniciat contactes perquè creien que era positiu eliminar dues depuradores, llevat les males olors que podrien produir.

. El PP-UM se va interessar per una denúncia que a través de la Direcció General de l'Interior s'ha formulat contra el bar Obac.

El Batle va dir que aquest tema s'ha d'estudiar amb serietat, perquè el local compta amb llicència d'obertura.

. També s'interessà l'oposició per l'informe de l'obra dels magatzems Verdura, a la carretera, que sembla que han sobrepassat el volum d'edificació autoritzat.

Mateu Morro contestà que aquest tema es resoliria en una pròxima comissió de govern.

. El PP-UM va demanar informació també sobre alguns temes dels quals ja venim informant habitualment a la nostra revista, com són les males olors de les granges, la situació del menjador social i el problema del bar sa Sini. Com que el Batle no va dir res que no estàs ja publicat, obviaré les contestacions.

. La darrera pregunta es va referir al tema dels actes protagonitzats pels quintos, demenant l'oposició que s'adoptassin actuacions de cara als propers anys.

El Batle va dir que enguany els fets no havien estat tan desproporcionats com es pensa, i que l'Ajuntament havia intercedit davant les autoritats competents per solucionar els problemes plantejats, i que de cara a anys futurs era difícil de precisar, ja que semblava que aquesta tradició havia arrelat al nostre poble.

Gabriel Mesquida va manifestar que li sorprenen les paraules del Batle perquè ell considerava que enguany si que realment s'havien passat.

Pep Estarellas va proposar que es reunís als quintos abans per tractar d'arribar a una mica de compromís amb ells, acceptant el batle aquesta suggerència.

Ramon Canyelles

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

CLÍNICA VETERINÀRIA

MARTA PLA I DALMAU

MANESCAL
Col. 418

De dilluns a divendres:

De 9 a 13 h. i de

16 a 20 h.

Dissabtes:

De 9 a 13 h.

Urgències 24 h.:

TEL. 28 13 13

(Àngel 24)

**Sol·licitar el BUSCA 2.300
del Dr. OLIVER**

**C/. Bernat de Santa Eugènia, 17, baixos, local 5 - Tel. 14 05 11
SANTA MARIA**

Recollida de fems

Explicàvem a la crònica dels plenaris que a la discussió de l'augment de la taxa de recollida de fems, s'estava pendent de l'adjudicació definitiva, per part de la Mancomunitat del Raiguer, del concessionari pels pròxims anys, per sobre quin seria el preu que haurà de pagar el nostre Ajuntament per aquest servei. Idò bé, la concessió es va adjudicar el passat dia 27 de novembre. El nou contractista serà l'empresa Alarcón, de Muro, que segons el Batle, era la que havia presentat l'oferta més avantatjosa pel nostre municipi. L'Ajuntament haurà de pagar l'any 92, 6.100.000 pts en concepte de recollida domiciliària, i haurà de negociar amb l'empresa els costos dels restants serveis: recollida de foravila; instal·lació i neteja dels contenidors de foravila; instal·lació de contenidors per vidre i recollida de xatarra un pic al més.

Supòs que ara, sabent tot això, seria més fàcil debatre sobre l'increment de la taxa per l'any qui ve.

Nomenament definitiu del secretari-interventor de l'Ajuntament

Sembla que l'actual secretària, na Lourdes Dolç, obtindrà la nominació definitiva del seu lloc de feina, ja que en el concurs de trasllats que ha tengut lloc recentment, ha obtingut la segona millor puntuació, i hem sabut que el primer, en Joan Bassa Vallori, actual secretari d'Alaró -ja amb molts d'anys de servei-, ha obtingut també la millor qualificació per l'Ajuntament de Binissalem, i és aquest el destí que ell ha triat en primer lloc. Per tant, i a l'espera de la resolució definitiva de la Subdirecció General de la Funció Pública, és molt probable que na Lourdes obtengui la plaça definitiva de secretari-interventor del nostre Ajuntament.

L'escola d'adults i les cases dels mestres

Aviat començaran les classes del curs per adults que, per primer cop, s'impartiran al nostre poble, per iniciativa de l'equip de govern municipal, i gràcies a l'acord que varen arribar amb la delegació del Ministeri d'Educació i Ciències. El MEC hi destinarà un mestre, i l'Ajuntament varis monitors, un professor de català i un altre de tecnologia.

Estava previst que les classes es fessin a Cas Metge Rei, però sembla que aquest lloc no és el més adequat, i es traslladaran al Col·legi Públic fins que s'acondicioni una de les cases dels mestres per aquesta finalitat. S'espera que aquestes obres es puguin realitzar aviat i que a principis de l'any qui vé estiguin llestes. A l'altra casa dels mestres s'instal·larà l'escola municipal de música.

En aquests curs per adults se n'impartirà un d'alfabetització. Es podrà fer el graduat escolar, examinant-se al propi centre, i es prepararà als alumnes que es vulguin presentar lliures a les proves de FP 1, en l'especialitat d'auxiliar de clínica. Les classes tendran lloc tres vespres per setmana.

Festa de cap d'any a la Plaça de la Vila

L'Ajuntament té previst organitzar, seguint l'iniciativa de l'any passat i degut a la bona acollida que ja va tenir, una festa la nit de cap d'any a la Plaça de la Vila. Hi haurà un grup musical i l'Ajuntament convidarà als santamariers a un poc de cava i repartirà els tradicionals raïms.

Concert líric

El proper dia 15 de desembre tindrà lloc a l'Església Parroquial, a les 20.30 h., un concert líric organitzat per l'Ajuntament a càrrec del Col·lectiu d'Artistes lírics, format per Andreu Bennàssar al piano i el cantants Francesc Bosch, Gabriel Aguilera, Maria José Martorell i Paula Rosselló. El programa constarà de tres parts. A la primera interpretaran fragments d'òperes de Mozart. La segona estarà dedicada a autors mallorquins i la darrera a fragments de sarsueles.

Depòsit regulador de Son Torrella

Bastanta gent es demana perquè no entra en funcionament el nou depòsit regulador de Son Torrella, qu domnarà a l'aigua la pressió que en aquests moments no té. Vàrem demanar al Batle si era que les obres encara no estaven acabades, i ens va respondre que estaven enllestides i a punt d'entrar en servei, però que l'empresa constructora encara no havia cobrat la diferència sobre la previsió del cost del projecte, que li ha d'abonar la Conselleria d'Obres públiques, i que fins que no ho cobri tot no presentarà a l'Ajuntament l'acabat de les obres.

R.C.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

EL CAS EQUIVOCAT

James Crumley
Seleccions de la Cua de Palla. 117.
256 pàgines.

Una obra que segueix perfectament les
petges tradicionals del gènere, amb trets
originals i renovadors.

**EDITORIAL
TRES I QUATRE**

REVOLTA DE BRUIXES

Josep M. Benet i Jornet
Col. L'Estel. 12.
224 pàgines. -975 ptes.

Revolta de Bruixes és una peça clau que
combina un realisme exasperat amb un bosc
de simbolismes, amb el rerefons de la crisi
de la cosmovisió racionalista.

**GRAN
ENCICLOPEDIA
CATALANA**

DICCIONARI CATALÀ-ALEMANY

Lluís C. Batlle Günther Haensch
Tilbert Stegmann Gabriele Woith

Diccionari bilingüe que comprèn més de
60.000 entrades. Inclou un resum de gramà-
tica catalana, les regles bàsiques de pronun-
cia, una llista de verbs irregulars, etc.

Editorial Empúries

L'ART DE L'IMPOSSIBLE

Oleguer Sarsanedas
Col. Tros de Paper. 36.

El diàleg considerat com una de les belles
arts i, potser, com un nou gènere literari.

C
E

D'AHIR

M. Àngels Moreno
Col. Tirant. 5.

Sèrie de relats basats en fets reals
ocorreguts a la Safor.

curial

ELS MARGES 44

Revista de Llengua i Literatura
(Nova etapa)

Direcció: Jordi Castellanos
i Josep Murgades.

**EDITORIAL
TRES I QUATRE**

ISABEL I MARIA

Merce Rodoreda
Col. La Unitat. 140.
272 pàgines. -1975 ptes.

Dos personatges femenins, mare i filla do-
nen títol a aquesta novel·la inacabada de
Merce Rodoreda.

**UNIVERSITAT DE
VALÈNCIA**

L'ORACIÓ COMPOSTA (II): LA SUBORDINACIÓ

Maria Josep Cuenca
Col. Biblioteca lingüística catalana

Una presentació crítica de les teories i els
problemes que afecten els diferents aspec-
tes de la subordinació.

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.ª
Telèfon 24 68.74
Palma de Mallorca

Carrer Casanovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

FUSTERIA

SEBASTIÀ FERRER

PORTES, PERSIANES, MOBLES DE CUINA
ESTANTERIES, TOT EN FUSTA

Joan Mesquida, 67 (camí des Coscois) Tel. 14 03 64

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

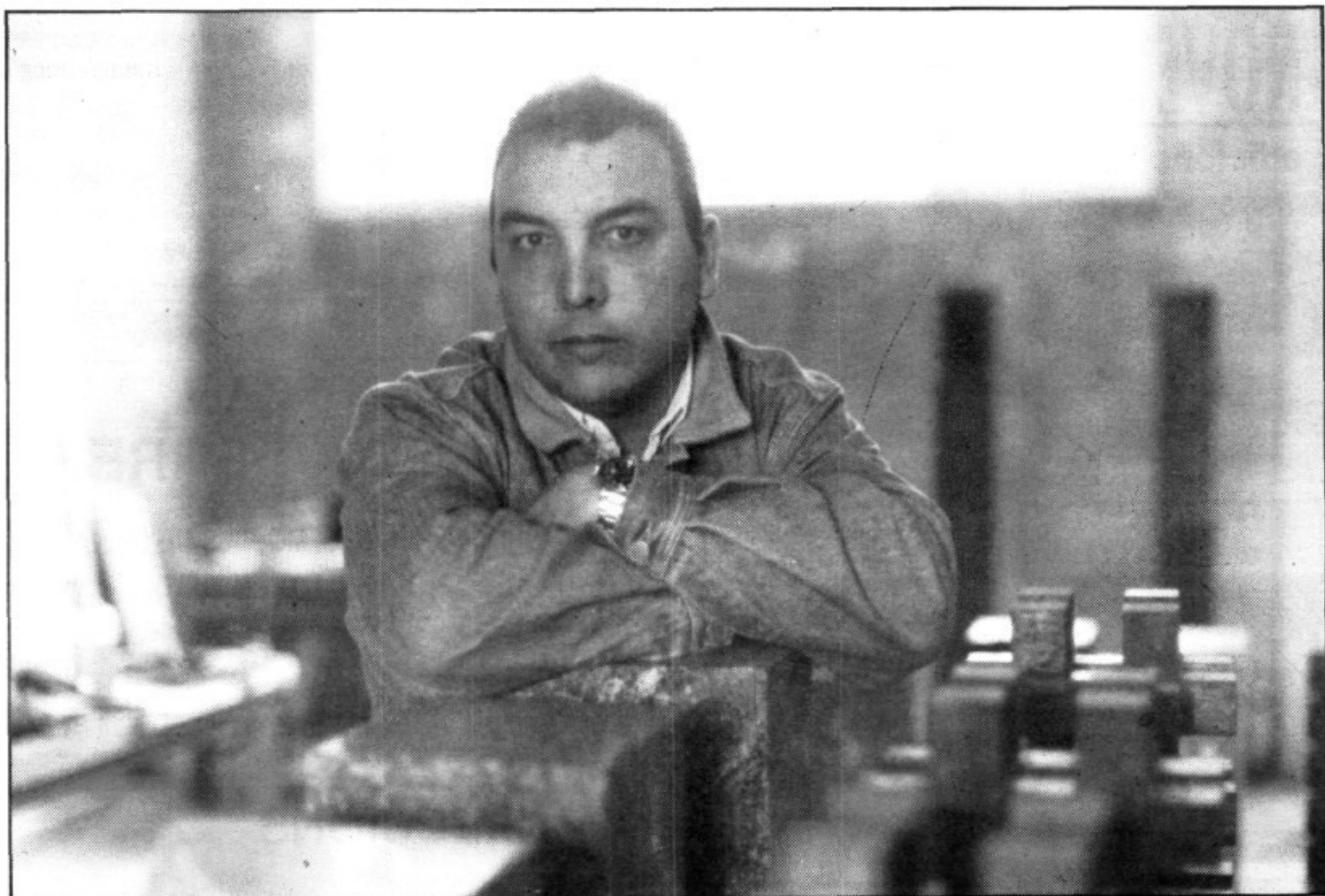
CONSPORT
AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTS

Mateu Juan Matas
DIRECTOR

Barceló i Combs, 10 Telèfon 46 52 11
PALMA DE MALLORCA

Josep Maria Sirvent i Cerdà, escultor.

"Aquelles peces les guard al centre de l'estudi, perquè sempre les vull tenir presents". Josep Maria Sirvent es refereix a un grup d'escultures que té al centre del seu taller-estudi. Jo les recordava, perquè una d'elles, precisament la més grossa, havia estat portada d'un número de coanegra (el 59). Són peces que formaven part de la seva primera exposició individual, ara fa tres anys. Sirvent fa cinc anys que viu i treballa a Santa Maria, i en els darrers temps ha estat notícia quasi permanent a la nostra revista, degut a les seves contínues exposicions.

El més d'octubre de 1.988, na Maria Amengual li fa fer una petita entrevista per coanegra. Aleshores podíem llegir que Josep Maria Sirvent era català, però ja feia sis anys que havia vingut a Mallorca, al principi amb una beca per estudiar pintura a l'Escola Lliure del Mediterrani del pintor Torrens Lladó, i que quan va decidir establir-se definitivament a Mallorca va triar el nostre poble una mica

per casualitat, cercant la proximitat amb Palma. Ens comentava també la seva obra escultòrica, caracteritzada segons ens deia per la "mobilitat", i que estava a

---

L'escultura més grossa que he fet és un encàrrec de la família March

---

punt d'inaugurar la seva primera exposició individual al claustre de Sant Antoni.

Avui, tres anys després, voldria reprendre aquella primera entrevista, i demenar-te en primer lloc que ens resumeixis el que has fet -artísticament parlant- durant aquests tres anys.

Bé, sa veritat és que tot ha anat molt de pressa. Vaig fer la meua primera exposició individual l'any 1989, al claustre de Sant Antoni. Després una altra a la

sala Pelaires i posteriorment vaig participar també a l'exposició inaugural del Centre Cultural Pelaires, al costat d'obres de Joan Miró i d'altres artistes de la galeria. L'any passat vaig guanyar el primer premi del Certamen Nacional d'Escultura que patrocina la fundació March. Aquesta obra és propietat de l'Ajuntament de Palma, i l'havia d'instal·lar a algun espai públic de la ciutat, però desconec si ho ha fet. Arrel d'aquest premi, la família March me va encarregar una obra, que està col·locada als jardins del Palau de Cala Ratjada. Medeix cinc metres d'altària i és la més grossa que he fet fins ara. A principis d'enguany vaig rebre alguns encàrrecs per fer unes peces per col·locar a les seus centrals d'algunes grans empreses, a Madrid, com la companyia aèria Oasis. Fa poc vaig participar en una exposició amb Ramon Canet i Menéndez Rojas (pintors), a una galeria de Zürich (Suïssa). Era una sala cèntrica i gran. Vaig expo-

sar vuit peces i va ser un èxit de crítica i vendes, i d'aquí em sortiren alguns projectes per zones públiques de la ciutat de Zürich.

He participat també a totes les edicions de Arco, a Madrid. A la pròxima edició, que es celebra a principis de l'any que vé, hi aniré amb dues galeries: Pelaires de Palma i Marie Louise Wird de Zürich.

Ara mateix estic preparant una exposició pels propers mesos de febrer i març a la sala Maeght de Barcelona.

Acabes de dir que has fet alguns encàrrecs per edificis de grans empreses. Com et planteges aquesta feina?

D'entrada m'ha d'agradar el lloc. Per a mi els espais són fonamentals. Ha de ser un espai net, sense interferències, no necessàriament gros. L'espai més òptim és la pròpia natura, però hi ha també espais arquitectònics interessants.

M'agradaria que ens explicassis quin és el teu procés de creació, des del moment que tens l'idea, fins que acabes l'obra.

El procés és una successió, no és un moment. Es un treball continu. Jo no crec amb la inspiració "divina". La inspiració és com la sort, has de treballar molt per trobar-la. A mi una peça em porta a l'altra. Quan prepar una exposició treball

---

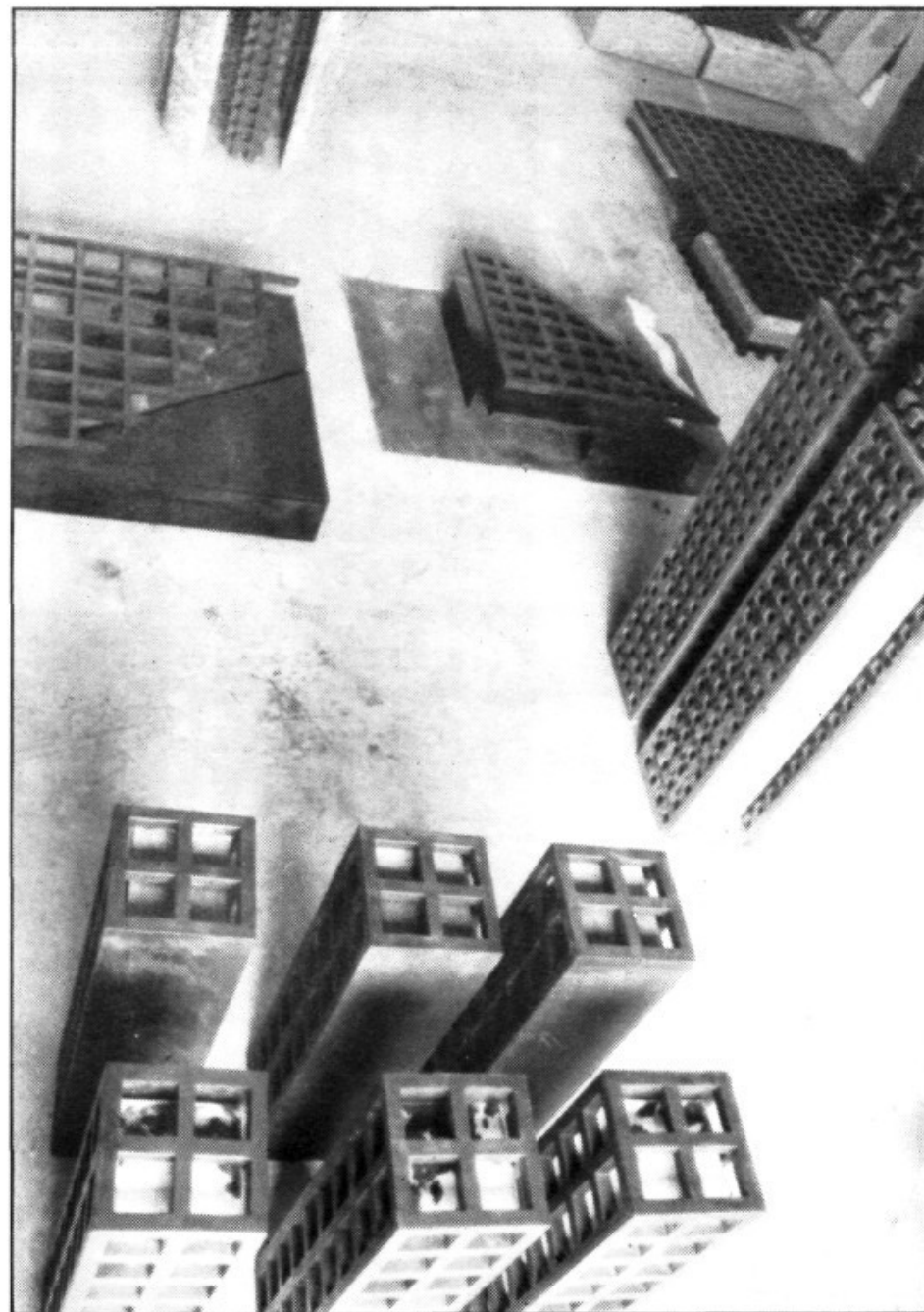
Tenc algun projecte per a zones públiques de la ciutat de Zürich

---

totes les peces en conjunt, però cada una d'elles és conseqüència d'anteriors, de les meves inquietuts i problemàtiques.

Anem a la part pràctica...

En tenir la idea a partir de la qual puc treballar, començ a prendre notes. Sempre duc un quadern per prendre notes. Quan aquest volum torna sovint a la meua ment, ho treball a la taula de dibuix, a casa. Allà concret la peça damunt el paper. Tot està dissenyat al mil·límetre, no deix res a l'atzar. Faig els planells molt precisos, i quan no estic ben segur, perquè la peça és molt difícil, faig una maqueta de fusta. No em puc arriscar a que després no m'agradi, perquè els materials són molt costosos. Posteriorment ve el treball de soldadura i d'esculpir la

pedra. Fins fa poc emprava pedra de Binissalem, que m'agrada bastant, però actualment he cercat un material més dur, més en consonància amb el fet de que les obres siguin per exterior. Treball el granit, extret d'unes canteres del Pirineu. Els materials són aquests dos: ferro i granit. Abans usava també la fusta, però ja ho he deixat de banda (aquí és quan ens comenta allò de les peces de la seva primera exposició, que sempre les vol tenir presents). També he prescindit del moviment.

En el procés final intervenen també altres persones. Vull destacar la labor del ferrer Gori Canyelles, que m'ajuda molt. És molt professional. La resta quasi tot ho faig jo mateix. Vaig sovint a la cantera del Pirineu per esculpir les pedres de

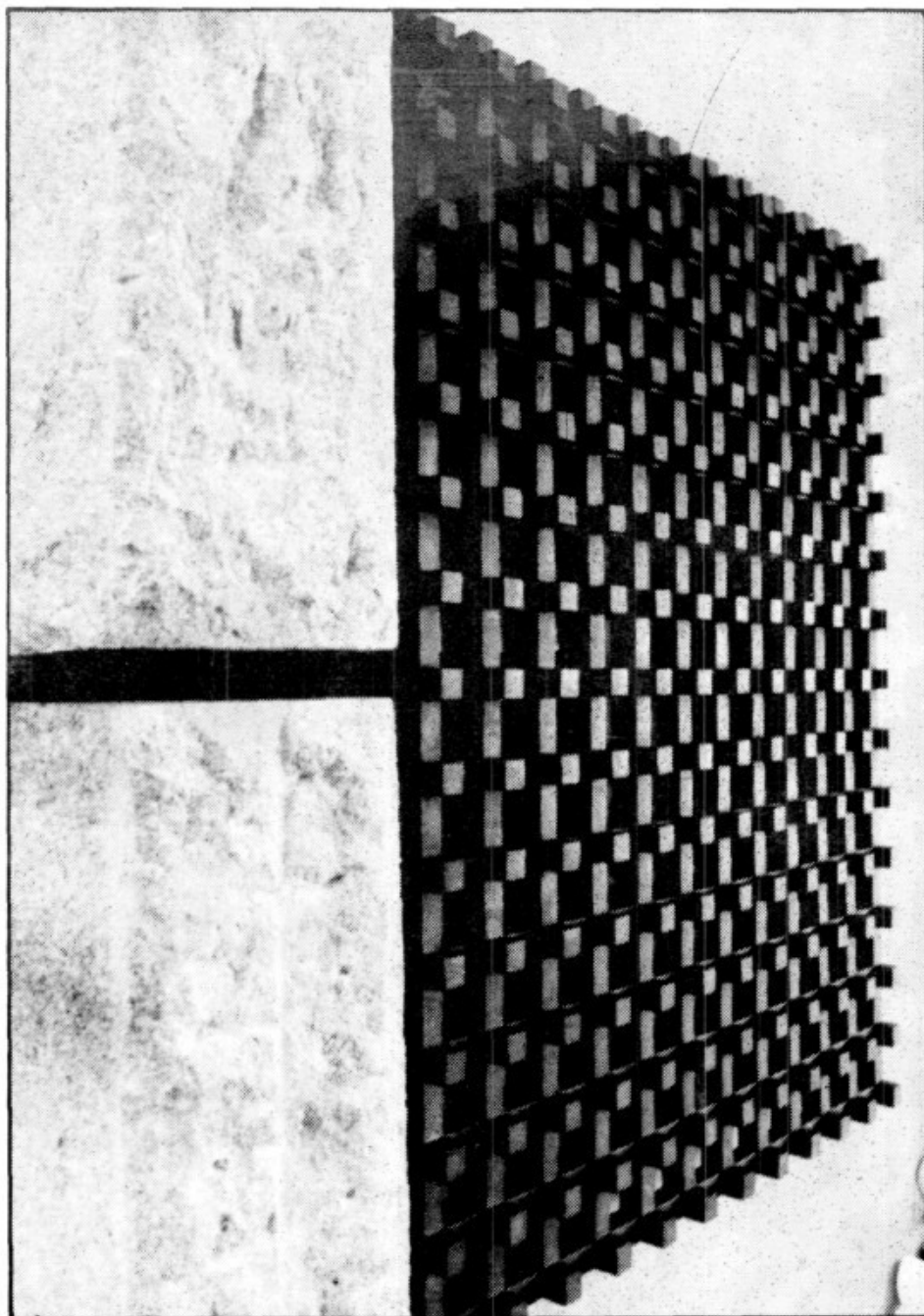
granit. El que no faig jo és el pulit final, que es fa de forma mecànica, a la mateixa cantera. L'acabat del ferro ho faig a base d'aplicar-li diferents àcids. Ha estat un procés d'investigació que he desenvolupat amb l'ajut d'un químic, i que m'està donant molts bons resultats, ja que les peces de ferro poden estar a l'exterior mantenint el color i la textura. Només si estan devora la mar es fa necessari un petit manteniment.

Estic preparant una exposició pels mesos de febrer i març a Barcelona

---

Veig que cada vegada estàs fent peces més grosses. Consideres que la teva obra és elitista?. Supòs que molt poca gent pot adquirir aquestes escultures.

Si, em plantejo aquest tema, però no m'hi puc implicar massa. No me puc plantejar fer les peces més petites perquè puguin ésser més barates. M'interessa fer la "meva" obra. El que vé després és molt mal de controlar. T'he de dir que també faig peces petites, però no perquè puguin ésser més assequibles, sinó per-

que tenc la necessitat de fer-les. Ara també començ a treballar la pintura, i ja fa temps que faig gravats, que són més assequibles.

Ara començ a treballar la pintura

El món comercial de l'art, vist de defora, sembla molt embullat...

Si, és molt complicat, perquè hi inter-venen molts d'elements. Així com hi ha bons i mals artistes, també hi ha bons i mals galeristes, col·leccionistes etc. Estic en contra dels col·leccionistes que inver-

En Gori Canyelles m'ajuda molt. És molt professional

teixen en obres d'art per especular, però no t'hi pots aficar. Visc totalment d'això, i si no me funciona no puc seguir endavant, debut a l'elevat cost dels materials.

Sembla que avui en dia tot està en crisi. També hi està aquest mercat?

Ara estam passant per una època complicada, però crec que en un cert aspecte això és positiu, perquè el propi mercat actua de cedàs. Fa uns anys es venia tot, bo i dolent. Aquesta suposada crisi també m'afecta, però no me queix. Fa quatre o cinc anys no tendria cap d'aquestes peces (torna assenyalar les escultures de la primera exposició). Ara mateix, començ a tenir demanda de col·leccionistes a nivell europeu. L'any que vé faré una exposició a Xicago.

L'interromp, sorprèn per aquesta darrera afirmació i li deman si coneix el món artístic dels EEUU.

De moment ho desconec totalment. Tenc notícies que a Nova York estan tancant galeries, però el ben cert és que els americans, com en totes les coses, tenen i seguiran tenint un paper preponderant.

Veig que vas envalat...

Alerta, no vull que això se m'escapi de les mans. El mercat és important, però el més important és l'artista. Allà als EEUU tenen un determinat nivell. Hi ha moltes galeries, que mouen molts de do-

Disseny les peces sobre el paper al milímetre

blers, però no totes són realment importants. En canvi a Europa, hi ha menys galeries, però bastantes d'elles són importants.

Deixem de banda els temes comercials. ¿existeix un món escultòric a Mallorca?. En relació a les altres arts, com es troba l'escultura?

L'escultura en relació a la pintura és molt minoritària. Sembla que és una qüestió pràctica, de volum, d'infraestructura. Per un pintor és molt difícil

Estic en contra de l'especulació amb obres d'art, però no m'hi puc aficar

traslladar la seva obra a l'escultura. A mi em passa el contrari, a través de l'escultura i el gravat he pogut començar a plan-tejar-me el tema de la pintura.

Quant a escultors, a Mallorca som molt pocs. Dedicats exclusivament de-vem ser quatre o cinc i patint... De totes formes crec que ara és un bon moment

---

L'any que ve faré una exposició a Xicago

---

per a l'escultura. Hi ha bastants de col·leccionistes i demanda a nivell arqui-tectònic. Fins ara la gent no s'acabava de decidir per l'escultura i s'estimava més comprar pintura. Però aquest hàbit co-mença a canviar. Vivim en espais cada vegada més grossos i endemés es poden col·locar peces a l'exterior.

Quins són els teus mestres, els artistes que admires, i que de qualque manera t'han influït?

Escultors que admiro et podria anomenar a Richard Serra, Rukriem i Eduardo Chillida. Escultors joves que conec i comencen a destacar els catalans Jaume Plença i Susana Solano. Però per mi la figura fonamental ha estat Joan Miró, i en menor mesura Picasso

Canviem totalment de tema. Dèiem a l'introducció de l'entrevista que t'havies instal·lat a Santa Maria de forma un poc casual. Cinc anys després ¿Quina importància té aquest fet, si és que en té alguna?

Ara mateix és determinant. Ens hi trobam molt a gust aquí. Tenc el camp a prop, la natura, i això és molt important per mi.

Si, però cada vegada ens queda menys natura....

Això és un perill. El poble s'engran-deix.

Hem parlat abans de la possible relació entre arquitectura i escultura. Qué en penses de l'aspecte arquitectònic de Santa Maria?. Vèim que a casa teva has seguit els canons més tradicionals.

En aquest cas, jo no entenc altre tipus d'arquitectura que no sigui la tradi-cional, que estigui en relació amb les altres cases dels voltants. Es un fet molt clar, i en la meua mesura, he procurat contribuir. La façana de ca meua és tra-

dicional. L'interior tot és nou, pensat i dissenyat pel moment actual. Santa Ma-ria no és un poble massa atractiu en aquest aspecte, perquè en els darrers anys s'ha construït sense cap respecte. Però hi ha racons molt interessants. No estic en contra que se construesqui, però les cases haurien de ser com les dels voltants. S'hauria de crear un àmbit glo-bal.

Hem acabat parlant d'urbanisme i de façanes. Sa veritat és que ja duim més d'una hora de conversa i el temps ens ha

---

Escultors professionals a Mallorca devem ser quatre o cinc i patint...

---

passat volant. Si qualque cosa m'ha que-dat clara és que en Josep Maria viu intensament la seva activitat creadora. Està convençut del que fa, i endemés, hi passa gust. Les coses li van bé -ell mateix

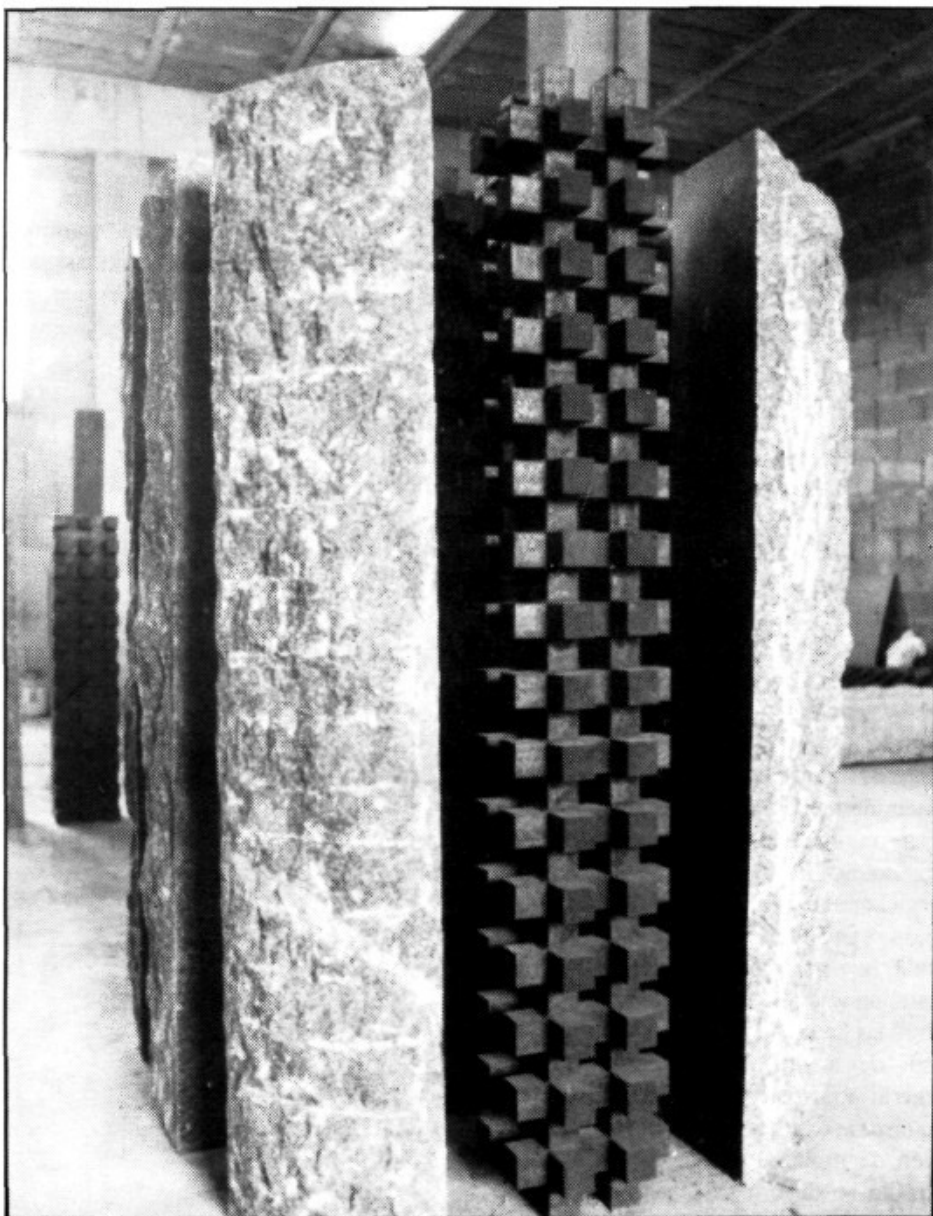

Viure a Santa Maria és determinant

---

reconeix que a lo millor massa de pres-sa- i els projectes de futur son prou interessants. Amb una paraula, el mon de cada vegada torna més petit i en ques-tions artístiques, sembla que ja no que-din quasi fronteres.

Ramon Canyelles
fotografies: Rafel Pizà

Anne Johnson-Davies, 23 anys a Santa Maria

La Sra. Johnson amb so seu fill i dos des seus nés

En aquesta ocasió em fet una visita a la sra. Johnson. Es una persona molt integrada dins el poble, coneix Santa Maria, i la vista canvia a través d'aquests 23 anys que fa que viu amb noltros.

-Sra. Johnson: què la va dur a viure aquí?

-Vaig venir després d'una petita estància a Tenerife. Es meu home estava molt delicat de salut, i allà, a Anglaterra, mos digueren que seria bo canviar d'aires. Anàrem a Tenerife, però a's cap de tres mesos es meu home va morir allà. Jo trobava que era molt enfora d'Anglaterra, i va ser per això que vaig venir aquí.

-A on s'instal·là quan va venir a Mallorca?

-Ho vaig fer aquí, a Santa Maria, juntament amb so meu fill vàrem comprar una finca en es camí que va a s'"Hogar del Sol". Li posàrem "La Huerta" (no coneixíem es seu nom real). Després sa casa se'm va fer massa gran per a jo tota sola, la vàrem vendre i vaig comprar sa casa on visc ara, Can Capella.

Es una casa còmoda i tranquil·la, enmig des camp. Mentre començàrem a xerrar aparegueren es seus moixos, dos moixos grossos de pèl lluent, que mostraven de qualche manera sa felicitat de trobar-se devora sa seva madona, i de viure en aquell lloc tan acollidor.

-Per què no mos conta qualche anècdota de sa seva vida? per exemple, que durarnt sa seva joventut va ser militar.

-Ja fa molts d'anys, era en temps de sa Segona Guerra Mundial. Em vaig presentar voluntària a Terra, em destinaren primer a unes oficines, i després a treball socials.

S'aixeca sense dir res, se'n va cap a un moble gran, i en treu uan foto seva, vestida amb s'uniforme militar. Té s'aspecte d'una militar de pel·lícula. I així pareix esser que va ser quan ho conta:

-Precisament estant dins s'exèrcit vaig conèixer es meu home, que també era voluntari. Després ens casàrem.

Em demana disculpes i em diu que va a preparar un te. S'ha procurat tota casta de molèsties per fer-me passar uns autèntics moments anglesos. Compareix amb una palangana amb sa tetera, ses tasses, sa sucrera, acompanyat amb unes pastetes fetes en casa, cobertes de mantega; i, dins un altre platet, unes xocolatines. Encara es torna a disculpar, al·legant que no sap si m'agradaran ses pastetes típiques des seu país. Poques vegades que una pugui assaborir així de bé es gusts d'un país estranger sense sortir des propi, i aquesta dona ho va aconseguir. Pareix com si em trobàs dins qualsevol casa anglesa prenent "casualment" es te de les cinc.

-Xerrem un poc més de sa seva estada dins s'exèrcit: va viure sa guerra molt de prop?

-Sí, vaig veure bombardejar damunt es nostres caps. Vaig esser present en es "Blitz de Londres"

-Canviant de tema, creu que es estrangers són més afeccionats a fer-se més entre ells mateixos, i fer ses seves festes?

-Jo sempre vaig tenir ses portes de ca meva obertes, de fet t'ho podrien dir es veinats. Jo tenia piscina, i tots es al.lots venien a nedar a ca meva. Es ver que a vegades fèiem qualche festa, i hi venien estrangers, "com jo". Ara m'he fet més solitària.

-Com veu sa postura de sa dona, es feminisme...?

-Jo crec que hi ha coses que no són per una dona, no perquè no sigui igual d'intelligent, emperò físicament no tenim sa mateixa força. Encara que s'ha de dir que davant una necessitat les dones som capaces de respondre i fer front a la situació tan bé com un home. A Anglaterra mateix, per exemple, durant sa segona guerra mundial ses fàbriques no es varen aturar de produir. Tots ets homes que hi treballaven eren a sa guerra, però ses dones se'n varen fer càrrec, i d'aquesta manera, davant una situació difícil, ses dones demostrarem que mos ne podem sortir bé.

Mostra que després de sa guerra ses coses se varen veure des d'un altre punt de vista, ses dones demostraren de què eren capaces, i es homes se'n donaren compte.

Saps? jo tenia molt clar que allò que jo volia era casar-me i tenir fills. Quan mos instal.làrem, que havia acabat sa guerra, em vaig dedicar a sa casa, i a criar pollastres i porcs, encara que m'estim més es porcs: són més astuts. Després vaig tenir dos fills.

-Quines diferències veu en es nostre poble de quan va arribar-hi a ara?

Em contesta d'aquella manera tan anglesa, com és fer un acudit.

-Que tots hem crescut molt

-Com és això?

-Sí, quan vaig arribar vaig conèixer molts de nins des meus veinats i amics. Ara ja són homes i dones, fins i tot casats i amb fillets.

Bé, hi ha una diferència molt grossa amb sos preus, amb sos renous, i també pareix com si se dedicassin a sembrar pals d'electricitat per tot arreu. Ara qua-

Rebent un des premis de fotografia que ha obtingut. Fira del 90

si ja no és possible fer fotos a ses muntanyes agafar fils d'electricitat, a noser que pugem en es pont de devora Ca na Morella.

-I xerrant de fotos, vostè n'és molt afeccionada, o no?

-Sí, sempre m'ha agradat molt, mon pare era un gran afeccionat a sa fotografia, i a jo sempre m'ha agradat d'experimentar dins aquest món.

De fet ho demostra perfectament, encara que ha estat ara darrerament quan a tret més sa seva fotografia de cara en es públic. Dins es concurs de sa Fira dos enys consecutius va obtenir premi; i juntament amb un altre afeccionat varen fer una exposició a Binissalem.

Entre glopet i glopet de te i mossegadetes d'aquelles saboroses pastetes anam xerrant.

-Com veu sa monarquia en es seu país?

-A Anglaterra mos agrada la Reina, lady Diana i tota aquesta gent.

-No li pareix que tanta sort de Diana, que pareix que ha tret sa Casa endavant, davant aquells modelets tan ridículs que solen dur?

-Això fins i tot per jo és increïble. A vegades, o moltes de vegades, anirien bé, però en es darrer moment s'espenyen en posar-se qualsevol doi, un tocat ridícul, o unes sabates que no hi peguen. En una ocasió, estant a Londres, vaig llegir una revista que criticava la Reina pes seu poc gust per ses sabates, i ella havia contestat que si es seus peus hi estaven còmodes, era allò que importava.

-Sra. Johnson, com està sa cosa de d'avortament a Londres? de fet, durant molts d'anys sempre s'ha dit que sa gent anava a Londres per avortar.

-Ara mateix no sé com està, emperò temps enrere legalment havia de ser justificat per metges. Record un cas de quan jo era jove, un al.lotets varen violar una al.lota, i en va quedar embarassada. Un metge li va provocar un avortament, i va tenir molt de trui. Crec recordar que no l'arribaren a tancar dins sa presó, però aprop s'hi feren.

-Ses busques des rellotge han corregut tant com ses des "Big Ben", cosa que em fa pensar que és hora de plegar, però abans vull que em digui: és ver que se'n va de Mallorca?

-Si puc sí, ja he posat sa casa en venda. M'estim més ja estar amb qualcú, encara que enyoraré moltes de coses. Apunta ses que te dic: es cafè, es sol, ses muntanyes, i aquest blau del cel.

No és fàcil desprender-se d'aquestes coses, però ella ha vist molts d'amics seus anar-se'n cap a Anglaterra, i morir-ne alguns. De fet, tenir quasi vuitanta anys et fa pensar en estar aprop des teus. Potser quan li mirin ses maletes a sa duana, es guàrdies descobreixin que aquesta dona hi amaga dedins un poquet de Mallorca, d'un poble que ha estat es seu, i que ho seguirà essent tot es temps que ella vulgui.

MAC

Lactància natural. Interrogants

Es un tòpic dir que l'alimentació dels lactants ha sofert un canvi trascendental es darrers anys a rel de l'abandonament de la lactància materna i l'ús generalitzat de llets adaptades, però no per això disminueix la importància d'aquest fet.

En moltes d'ocasions les mares que volen donar el pit als seus fills se solen trobar després del part en una situació d'incertesa, en què la seva voluntat de donar de mamar trontolla davant els coneixements i experiències prèvies, generalment escasses, i les opinions de metges, comares, parents o amics, en ocasions tan contradictòries, que presenten la lactància natural com una possibilitat envoltada de dificultats, reservada únicament a les més afortunades. S'ha arribat a una situació de desconeixement profund de les pràctiques afavoridores d'una lactància prolongada, desbordats per la facilitat per a l'adquisició i ús de sucedanis de la llet humana, la desvalorització progressiva de la maternitat davant el ritme de vida social i els inconvenients laborals de la dona.

Molts d'interrogants se'ns presenten des del punt de vista pràctic.

1. Quin és el millor moment per plantejar a la mare l'elecció del tipus de lactància?

La majoria de les dones ja han decidit el tipus d'alimentació que oferiran als seus fills en el primer trimestre de l'embaràs. L'elecció és condicionada fonamentalment per l'experiència favorable de la pròpia mare i dels seus contactes amb un i altre tipus de lactància. Resultaria òptim poder arribar a les futures mares mitjançant campanyes de divulgació, o la inclusió d'aquest tema dins els programes escolars.

2. Per què s'ha de fomentar l'ús de la lactància materna?

Està demostrat que la llet humana és u aliment únic i inigualat per a l'espècie, ja que possibilita la consecució d'les fins nutritius pel seu contingut immunològic, característiques absorbives, riques de nutrients, minerals i vitamines, menor incidència de processos al·lèrgics i obsessat, millor patró de creixement als primers mesos, disminució de la mortalitat i morbiditat, i millor desenvolupament psicomotor i afectiu.

3. Quan s'ha de començar la lactància de pit?

Es coneix bé que els primers moments després del part, tant la mare com el fill viuen una situació de gran receptivitat abans d'abandonar-se al cansament de l'esforç realitzat. S'ha de propiciar, per tant, el contacte en aquests moments sempre que la situació ho permeti, i oferir a aquest fi al nou nat els mugrons materns per què mitjançant la succió al succió iniciï la relació postnatal amb la mare, que a la vegada examina el fill i el contrasta amb la imatge ideal formada durant l'embaràs. Aquest comportament motivarà, a més, l'elevació d'les nivells de prolactina i oxitocina, i així afavorirà la instauració d'una lactogènesi precoç.

La separació i el dejuni de la mare i el fill després del part, en absència de complicacions, no té actualment cap fonament. Es aconsellable posar el nin al pit en la primera mitja hora de vida, i no s'ha d'endarrerir la primera presa més de quatre o cinc hores.

4. Quina és la millor hora per alimentar el lactant?

La lactància a la demanda posseeix la suficient flexibilitat per satisfer les exigències dels nadons normals de qualsevol procedència. En algunes ocasions aquesta demanda serà freqüent, i en altres més espaiada, però es considrea la inconveniència dels horaris intransigents. El control de la corba de pes és la demostració de l'eficàcia del mètode. El rellotge no és un element necessari per donar de mamar.

5. Quin temps ha de durar la lactància materna?

En situacions ideals s'ha de tendir a mantenir la lactància fins al cinquè o sisè més de forma exclusiva (amb aport vitamínic) i complementada fins al vuitè o novè més.

6. Quines conductes afavoreixen uan lactància adequada?

La dieta materna determina el contingut de certs nutrients a la llet, sobretot les vitamines, per això ha de ser equilibrada i rica. La vitamina D és deficitària a la llet materna, i per això s'ha de suplementar. L'estimulació dels mugrons pel xuclament afavoreix l'alliberament de prolactina, per la qual cosa les mamades freqüents són un element afavoridor de la secreció de llet.

7. Quins motius solen desanimar les mares per a l'inici o manteniment de la lactància?

qualitat balear s.l.

DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISSALEM

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

José L. Ferrer
FRANJA ROJA SA
Canellas
DESTIL·LADORS DE SANTA MARIA

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

La pell clivellada sol evolucionar favorablement amb l'ajut de cremes epitelitzants. Poden prevenir-se mitjançant un buidat freqüent de la mama, i evitant que el nin maceri el mugró, procurant que les genives arribin a la pell de l'aereola, on no poden clivellar-la. Durant l'embaràs és pot ser útil l'aplicació periòdica d'alcohol.

8. Tabac, alcohol, cafè, fàrmacs?

La nicotina s'excreta per la llet. Igual que durant l'embaràs, s'ha de suprimir totalment.

L'alcohol passa també a la secreció làctia en forma proporcional a la ingesta. Es recomana no passar els 50 gr. setmanals d'alcohol d'alta graduació. La alcoholèmia elevada inhibeix la secreció de la llet.

La cafeïna en quantitats elevades produeix irritabilitat i insomni en el nin.

Molts pocs medicaments són secretats activament a la llet materna. La tolerància del nin als fàrmacs és en funció de l'edat. S'ha de tenir cura especial a la primera setmana de vida a causa de la permeabilitat de l'epiteli intestinal i la capacitat limitada de la detoxificació.

Analgèsics: la ingestió ocasional d'àcid sacetil-salicílic o paracetamol no provoca nivells elevats a la llet. Es recomana no utilitzar les pirazolones i butazolidina en les primeres vuit setmanes de l'embaràs i la indometacina durant tot l'embaràs.

Antibiòtics: poden usar-se penicilines sense risc de sensibilització. No s'aconsella l'ús del cloranfenicol, la kanamicina, i al nitrofurantoina.

Les drogues com la cocaïna o l'heroïna poden produir en el nadó la síndrome d'abstinència.

Dra J. M. Román

pediatra

Perruqueria

Els diagnòstics capil.lars

Des de fa prop d'un més la perruqueria Sastre compta amb un nou mètode per examinar els trastorns capilars, sempre per millorar i donar al llient un servei segur i eficaç: el microvisor.

L'inici de qualsevol tractament capil.lar comença amb un examen del cuir cabellut i cabell. Va des del simple examen ocular fins a la visió pel microscopi. El microvisor, com el seu mateix nom indica, és un aparell que serveix per a visionar aspectes microscòpics de l'objecte observat. Aquest aparell és constituït per:

Porta-objectes: lloc destinat a posar l'objecte a estudiar

Joc de lents: destinat a augmentar el tamany del que s'observa.

Pantalla: lloc on es projecta la imatge augmentada de l'objecte observat.

L'aparell du incorporat així com un disc o palanqueta per enfocar la imatge. El microvisor permet estudiar la fórmula pilosa del cuir cabellut, o tricograma, i d'aquesta manera ens pot mostrar les alteracions en la forma, estructura i evolució del cabell. Per tot això, les seves principals indicacions són les següents: pèrdua del cabell (o alopecïa), caspa, seborrea, alteracions estructurals del cabell, etc..

Miquel Sastre

cosmetologista i perruquer.

FORN - PASTISSERIA

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Miquel Dolç, 10

Tel. 62 12 08

FONER

**MINYÓ
INFANT
ESPORT**

Plaça dels Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMÍ

**GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN**

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

Origen del mercat dels diumenges

Segurament molts de vosaltres recordareu encara quan el mercat es feia a la plaça de la Vila. Així va ser fins al 1973. Evidentment no hi havia el truí que hi ha ara, ni s'hi venien els mateixos productes.

D'aquestes i d'altres curiositats és del que m'agradaria parlar a continuació.

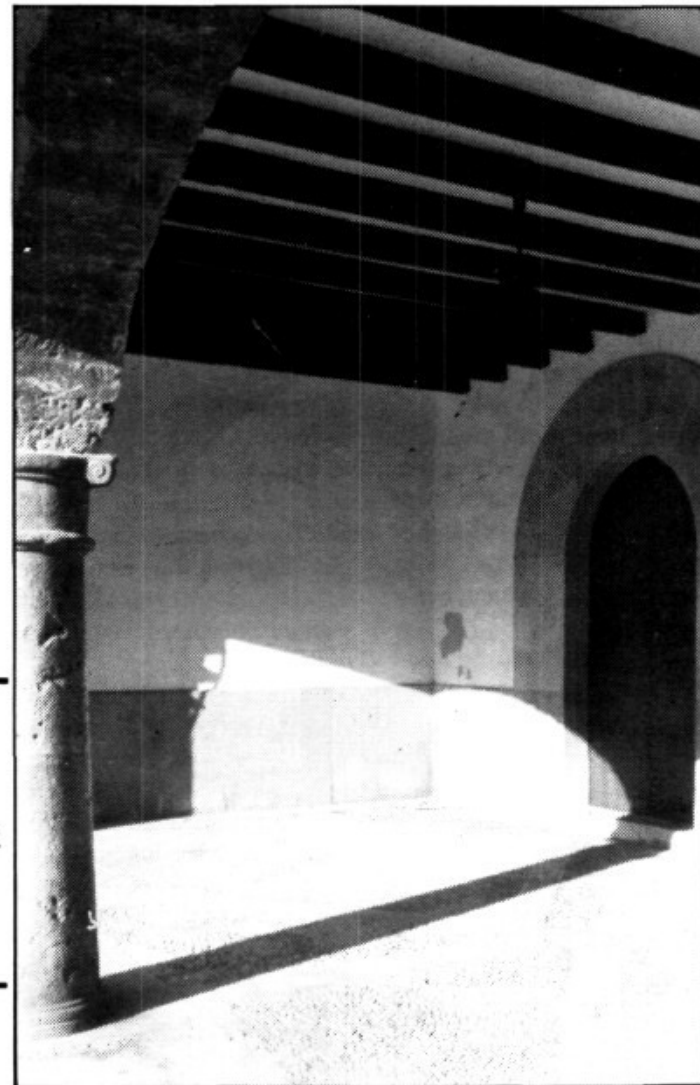
PRECEDENTS.

Malgrat el mercat dels diumenges no es declarà públic fins l'any 1898 -com veurem més endavant- a la plaça de la Vila ja hi mercadejaven esporàdicament des de temps

**L'Audiència de Ciutat
prohibí vendre blat
dins cases particulars, i
ordenà que es fés un
porxo per quartera**

enrere.

Quan qualcú tenia "gènere" per vendre, se n'anava a la plaça per veure si hi trobava compradors i en ocasions, si la venda era significativa, el saig ho comunicava. Sembla

esser que ja existia el càrrec de plaça.

La història també ens parla que a l'any 1672 l'Audiència de Ciutat -màxim òr-

gan de govern- ordenà que no es podia vendre blat dins cases particulars, sinó que es fes un porxo per quartera. "Quartera ve de la mesura que s'em-

prava per mesurar el blat i altres productes.

"ELS HONORABLES JURATS" de Santa Maria ho tengueren en compte a l'hora de construir l'actual Casa de la Vila, a l'any 1872, aproximadament, i declararen el pòrtic a complir la funció esmentada. Encara actualment es coneix amb el nom de sa Quartera. Aquesta porxada serví per a la venda del blat, i amb els anys s'hi afegí el comerç d'altres articles de menjar. Acabaren per fer la venda damunt taules que es posaven els diumenges davant la quartera, i la plaça prengué importància.

DECLARACIO PUBLICA DE FER MERCAT ELS DIUMENGES DE CADA SETMANA.

Per conèixer més de prop els motius d'aquella determinació, exposaré a continuació una part de l'extracte de la sessió celebrada el 24 de juliol de 1898, extret del Llibre d'Actes:

"Acuerdo sobre declarar mercado los domingos de cada semana.

Minuta o extracto de la sesión ordinaria celebrada en julio 24/98.

**SA
GERRERIA**
CERÀMICA SERRA

Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 32 09 39

Presidencia- Basilio Cañellas

Concejales- Miguel Pizá, Gabriel Santandreu, Juan Juan, Gabriel Vich, Jaime Roig, Gabriel Cañellas, Pedro J. Pizá.

Dada cuenta por lectura a uan instancia presentada al Ayuntamiento por D. Matías Mascaró Notario de esta Villa, y suscrita por dicho Sr. y otros vecinos del pueblo en la que exponen que, siendo notoriamente conocida en toda la isla la importancia que ha adquirido esta villa y el desarrollo que va tomando, debido sin duda a su situación topográfica, á su benigno clima, á sus saludables aguas, al carácter de sus habitantes, á su proximidad á la capital y á la facilidad con que ha abierto el nuevo ramal de Felanitx, la pone en comunicación con to-

dos, se sirve declarar mercado los domingos de cada semana haciéndolo público para conocimiento de toda la isla y utilidad de esta villa. Opinando el Ayuntamiento de igual manera que los solicitantes acuerda por unanimidad como se pide en la citada instancia los preliminares que procedan, dándose después

---

un temps, a les botigues no s'hi venien productes del camp

---

la debida publicidad para coocimiento de toda la isla."

Com es veu, la iniciativa va partir d'algunes persones del poble que presentaren una instància a l'Ajuntament.

La primera qüestió que hom es pot plantejar és quin sentit tenia el mercat allà on hi havia botigues. Idò resulta que a les botigues no s'hi venien els productes del camp sinó més bé articles de drogueria i coses així. D. Josep Capó quan enumera els comerços que hi havia a la Vila l'any 1891, parla de set drogueries, però no de botigues. Les botigues no les hem d'imaginar com les d'ara.

A la minuta ens parla de la importància que havia adquirit la nostra vila en aquells anys: s'ha de considerar la

inauguració del ferrocarril i també els grups d'estiuejants que venien a pasar els dies d'estiu a Santa Maria.

No significa que vengués gent a comprar al mercat amb el tren, hi haguessin perdut. El mercat tenia un caràcter estrictament local. Però l'estació de Santa Maria era un punt de passada de diverses línies, era ben comunicada. Al 1875 s'inaugurà la línia de ferrocarril Palma-Inca, al 1878 la de Palma-Manacor (que partia d'Inca cap a Manacor, i per tant passava per Santa Maria), i al 1897 la de Palma-Felanitx que anava de Palma

a Santa Maria, i d'aquí cap a Felanitx.

La facilitat del tren -entre d'altres coses- ocasionà un augment del nombre de famílies de Ciutat (nobles, polítics, poetes, militars i artistes) que passaven l'estiu a Santa Maria. Per exemple, D. Josep Capó ens parla de la germana d'Antoni Maura, Francisca, que estava al carrer de Ramon Llull, i de l'Arxiduc Lluís Salvador, que també hi va passar alguns dies. "Els estiuejants -explica D. Josep Capó- amb els seus passeigs i festes, on no hi faltava la música ni el gelat, alegraven l'ambient de l'estiu".

El mercat tenia un caràcter estrictament local

(continuarà)

Antònia Soler.

Pany 1898 es declarà públic el mercat dels diumenges

---

das las villas de las líneas féreas, creen de gran utilidad y conveniencia, y a este fin interesan de este Ayuntamiento, toda vez que es de su competencia según el art.72 de la vigente Ley Municipal de dos de octubre de 1877 la facultad de establecer ferias y merca-

CLUB LATINO

CTRA. PALMA STA. MARIA Km. 13,5

BOUTIQUE

NOVA GENT

DISTRIBUIDOR OFICIAL

LEVI'S

Margalida Canyelles Fiol

La centraleta dels telèfons.

Uns dels punts de referència dins la història de Santa Maria del Camí i lligat als avenços tècnics fou la introducció dels aparells telefònics a una vila bàsicament agrícola. I els telèfons funcionaven gràcies a una centraleta que els permetia parlar amb d'altres indrets de Mallorca i fins i tot de fora. A Santa Maria com parlem dels telèfons, tots sabem que ens referim a ca na Margalida Canyelles que els regentà del 1941 al 1973, any en que entrà en funcionament la central automàtica del carrer Marquès de Font Santa. Amb aquest canvi de centraleta, deixava d'existir una institució del poble, perquè la centraleta dels telèfons era quelcom més que posar en connexió dos aparells, ja que

era un servei gairebé les vint-i-quatre hores.

Na Margalida Canyelles es feu càrrec de la centraleta el març de 1941, quan li traspasà una cunyada seva que l'havia posada devers el 1933. L'any 1941 sols hi havia 7 aparells en tot el poble, xifra molt llunyana als quasi 1500 aparells actuals.

Na Margalida Canyelles Fiol de Son Credo neix l'any 1918 a la posada de la possessió Son Credo al carrer de Muro -actualment carrer Josep Calafat-, el seu padrí era el propietari d'aquesta contrada situada vora Son Torreïlla. Anà a escola a ca ses Monges a aprendre costura -tall i confecció, història sagrada, escriptura, lectura i càlcul- fins als catorze anys. I continuà anant alguns anys més al-

A dalt: na Margalida quan té tres anys amb el seu germà Tomeu de devuit mesos.

A baix: quan era una joveneta, foto de totes les alumnes que aprenien el sistema de tall Ecma amb una modista a Palma, com es pot apreciar les alumnes porten el sistema a les mans i la professora no. Les santamarieres són a la fila del darrera, la segona de l'esquerra es na Margalida i vora ella Maria Verd, a la segona fila la primera de l'esquerra es Antònia Simonet, la quarta és Antònia Mesquida i vora ella Petronilla Crespi.

A l'esquerra: El dia que el Comte Rossi visità Santa Maria del Camí, Margalida duu la Bandera d'Espanya, vora ella Maria Santandreu i Margalida Mesquida, i Margalida Simonet que porta la bandera de la falange.

A baix: L'any 1943, amb el seu marit Ramon, el recent nat és el seu fill gran Joan.

guns capvespres, que les monges ensenyaven a pintar i a perfeccionar el cosir. A la Casa Pairal de Son Credo hi havia un piano, que ella aprengué a tocar un poc.

Als vint-i-un anys es casà amb Ramon Ramis, poc després es fa càrrec de la centraleta dels telèfons, i el seu marit trasllada la benzinera de Ca na Bofill on actualment està. Per tant tenim al carrer el seu marit despatxant benzina, i ella a dins la casa amb la centraleta, manejant les clavilles.

La Centraleta sembla que fou oberta devers l'any 1933, quan Margalida se'n fa càrrec al març de 1941 sols hi ha set abonats, s'enrecorda que eren: el Puesto de la Guardia Civil, Can Marxando, S'Apotecaria de la Vila, la fàbrica de teixits de Can Sampere, i a les posades de les següents possessions: Son Llaüt, Son Nét, Son Torrella. Aleshores Santa Maria estava en connexió amb el Pont d'Inca, Binissalem, Consell i Alaró; de tal manera que tots aquests pobles tenen una única línia per parlar amb Palma, és a dir que sols un aparell podia estar en funcionament, i els altres havien de fer coa per poder parlar. Al principi havent-hi pocs aparells connectats a la centraleta no era gaire problemàtic, a mesura que passen els anys poc a poc es van incrementant els abonats -l'Ajuntament fou l'abonat 13- i es va allargant la llista d'espera per parlar amb Palma. La gent ha de sol·licitar a la centraleta la conferència per parlar amb Palma, i aquesta seguint l'ordre de petició les va facilitant.

Al llarg de la dècada dels quaranta hi havia als telèfons la Censura Militar de Palma, les conversacions era escoltades pels militars, sovint si les persones parlaven en mallorquí, sentien l'ordre seca, dura i despiadada "Hablen en cristiano, Hablen en español". Na Margalida em contà l'anecdota d'un amo de possessió que parlava en mallorquí amb el senyor -no sabia espanyol- d'assumptes del camp, i senti dues vegades l'ordre de "hablen en cristiano", s'assustà tant que decidí enllestir el carro i anar amb persona a tractar els assumptes amb el senyor.

Passen les dècades, la del cinquanta i el seixanta, de cada cop hi ha més línies, a mitjans dels seixanta ja arriba al centenar. Però la centraleta té la mateixa capacitat, sols una línia per parlar amb Palma, així si hi ha una línia disponible

sempre per Santa Maria i Santa Eugènia. A la centraleta sempre hi ha llista d'espera per tenir conferència, hi ha gent que es posa nerviosa i va a peu als **Telèfons** a veure que es el que passa, o per pressionar per poder parlar abans. Al mateix temps que hi ha un petit locutori a la centraleta perquè la gent que no està abonada pugui parlar. A les hores punta, a les hores dels negocis, la centraleta fa fum, hi ha sempre una bona llista d'abonats que han sol·licitat conferència amb Palma, alguns dels quals impacients volen parlar tot d'una -fins i tot segons quins arriben a fer alguna escena-, d'altres més pacients i educats esperen sentir sonar el seu aparell, senyal inequívoca de que poden gaudir de la línia amb Palma.

Parlar amb fora poble era difícil, ara parlar els abonats de Santa Maria entre ells era més fàcil. El procediment era el següent, despenjar l'aparell i marcar el número de la centraleta, des d'allà et demanaven amb quin abonat volies parlar, hi enganxaven la clavilla, i si l'altre despenjava ja es podia parlar. Per parlar amb Palma el procediment era el mateix, però afegint que la Centraleta de Santa Maria havia de sol·licitar l'abonat a la Central de Palma.

No es fins a principis dels setanta que es posen dues centraletes als **Telèfons**, i així ja poden parlar dos abonats al mateix temps amb Palma. En aquests moments el número d'abonats ja es considerable, i na Margalida lloga a dues jovenetes -Victòria Mulero i Maria Ferrer- que s'encarregaran de les dues centraletes. Poc després s'obrirà la centraleta automàtica del carrer Marquès de Font Santa. Els **Telèfons** deixaren d'existir, la centraleta que durant 40 anys havia prestat un bon servei als santamariers era tancada un dia feiner, sense que massa gent se n'adonàs, a partir d'aquest moment ja era més fàcil parlar amb un altre abonat, i ja no sentien la veu amable de la telefonista que si haves estat malalt et demanava si ja et trobaves millor.

On hi havia la centraleta, na Margalida hi instal·là una botigueta, per vendre el butà de botelles blaves, piles, i altres coses, que avui en dia encara està oberta.

Altres serveis que oferia la centraleta, eren els avisos de conferència a persones que no estaven abonades, i que en tres hores de termini havien de fer. I també els telegrams per telèfon, que eren els que més s'utilitzaven, per la seva rapidesa. Quan hi havia un telegrama per telèfon, na Margalida agafava un imprés

aposta i hi escrivia el text, per després emportar-lo al domicili indicat. Normalment els telegrams eren curts, trets dels de la Guàrdia Civil que a vegades eren de tres folis -moltes de vegades codificats-.

Però a més a més de facilitar les conferències amb fora poble, facilitar que dos abonats del poble poguessin parlar, tenien la feina de cobrar els rebuts -que venien complimentats des de Palma- als abonats de Santa Maria. La majoria de persones pagaven normalment, però sempre n'hi havia algun que es feia el ronsero o fins i tot afirmava que no havia utilitzat el telèfon.

Aleshores les conferències no es mesuraven per pasos com ara, sino que per minuts, la tarifa era de 80 cèntims els tres minuts, si es passava un poc ja era 160 cèntims. Així que la gent intentava apurar els tres minuts, però alguns els volien aprofitar tant que es passaven un poc, i la Telefònica cobrava la nova tarifa, per la qual cosa alguns protestaven.

Com he dit abans, la feina de Margalida a la centraleta de telèfons a l'interior de la casa, anava lligada a la feina que el seu marit Ramon feia al porxo de la casa de despatxar benzina als cotxes i mescla

a les motos, feina que actualment continua fent el seu fill Ramon. Durant alguns anys venien taronges amb saquets de cinc o deu quilos, encara conserv la imatge de

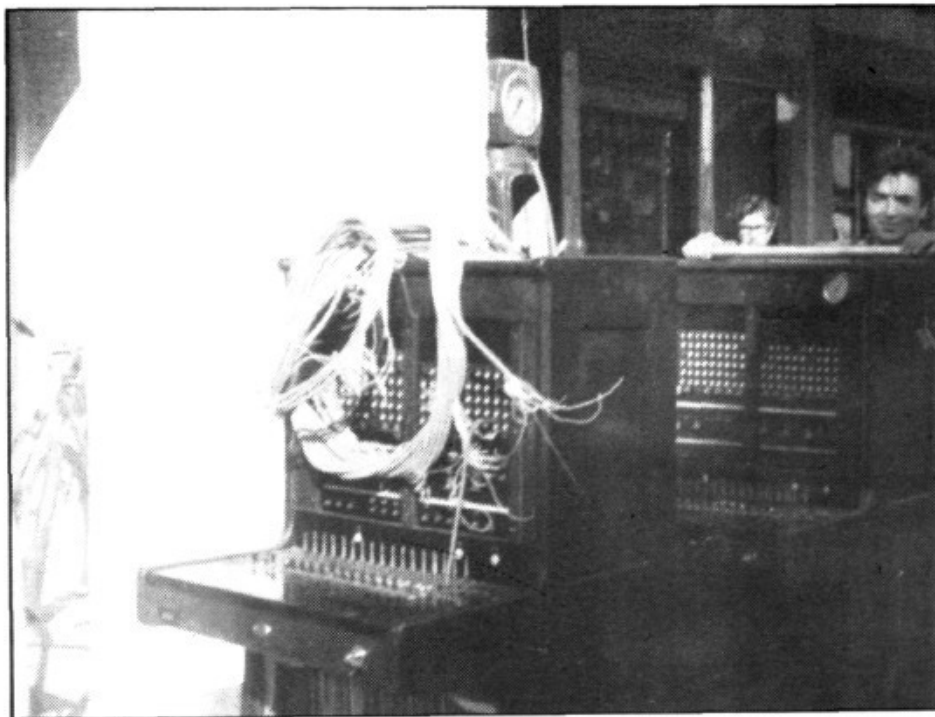
les porxades dels **Telèfons** plenes de files de saquets de taronges.

Na Margalida Canyelles, una persona que durant molts anys ha fet feina al

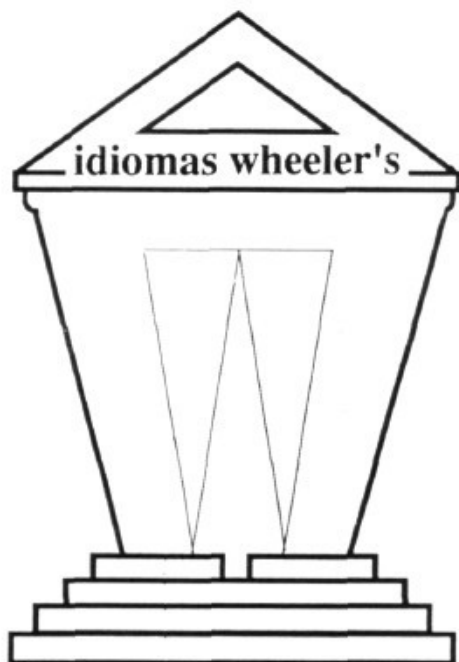
servei dels santamariers, per facilitar les seves conferències dins el mateix poble o fora poble. Fent un servei que ultrapassa el posar clavilles a una centraleta, ja que quan hi havia avisos urgents -de malalts, de negocis- tot d'una agafava bicicleta per dur la notícia al domicili de l'afectat. Abans parlar per telèfon era més lent i difícil, però hi havia la part de tracte humà de la persona que atenia la centraleta, ara és més ràpid i més tecnificat. Però a Santa Maria encara durant molts d'anys existiran els **Telèfons**.

El dia que parl amb Margalida a ca seva, ella està fent un jersei de llana a algun dels seus néts, malgrat estar jubilada de fa uns anys, segueix fent feina a les totes, li agrada molt cosir. Margalida té nou fills -tres dones i sis homes-, catorze néts i dos renéts. Una família molt nombrosa, em comenta que quan dinen tots junts, hi ha una feinada. Durant la xerrada, adesiara ha vingut a interrompí-nos algun nét que volia demanar alguna cosa a la padrina. Al final alguns néts juguen amb un ordinador, no de bades el temps passa, corr de presa, i els avenços tècnics s'afiquen per tot arreu.

Bernat Calafat.

Les dues centraletes de telèfons el dia que se'ls emportaven.

Idiomes Wheeler's
Plaça Hostals s/n, 2^a
Telèfon 62 10 91

CURSOS D'ANGLÈS INFORMÀTICA I MECANOGRÀFIA

millors cursos
millors professors
millors preus

membre de T.E.S.O.L. Espanya

Àpat de Nadal

Quan manquen poques setmanes per les festes de Nadal, és hora de començar a pensar en un bon menú per quedar bé amb els convidats; la tradició mana menjar bé i en abundància: plats típics com escaldums, rostit, farcits, etcètera han de ser presents a la nostra taula, sense oblidar els torrons, pastissos i altres llepolies. Que ja vendran temps de quaresma per fer dejuni!

- * nou moscada
- * panses
- * pinyons
- * sal i pebre bo

per al brou:

- * aigua
- * una ceba
- * una tomàtiga
- * una pitera de pollastre
- * un os de bou
- * els menuts del pollastre
- * una fulla d'àpit

Preparació:

Mesclar la carn capolada, els ous, la nou moscada, els pinyons, el bescuit rallat, la sal i el pebre bo; i farcir el pollastre amb aquesta mescla. Cosir el forat perquè no es buidi. Fermar les ales i les cuixes. Posar-lo dins una cacerola amb aigua, la tomàtiga, la ceba, els menuts, la pitera, l'os de bou, sal i pebre bo. Fer-ho bullir devers tres quarts d'hora.

Una vegada cuit, treure'l i colar-lo. Després s'ha d'untar se saïm, de sal i pebre bo. Rostir-lo dins el forn durant deu o quinze minuts.

Per servir-lo, posarem un tros de pollastre i un tros de farcit dins cada un dels plats, acompanyat de mongetes saltejades, patatí rostit, i pasatanagó bullit passat per la pella amb mantega.

Na Catalina Bestard mos ha ensenyat unes receptes que sa seva padrina ja cuinava, en aquells temps que mataven el pollastre que havien criat expressament per a aquests dies nadalencs.

Pollastre farcit

Ingredients:

- * 1 pollastre sencer (no treure els ossos)
- * 3/4 de carn capolada, meitat de porc i meitat de bou
- * 2 ous
- * un bescuit

Sopa de Nadal

Ingredients:

* el brou del pollastre de la recepta anterior

* Pitera i menuts del pollastre, també de l'altra recepta

* Dos vermells d'ou

* tapioca (*)

Preparació:

Amb la pitera farem unes pilotes ben petites i les fregirem. Tallarem els menuts a bocinets, i tot plegat ho posarem dins el brou just quan comenci a bullir. Després hi posarem la tapioca. Abans de servir, afegirem els dos vermells d'ou dins la sopera, que prèviament haurem mesclat dins un cullerot amb brou.

(*) La tapioca és una fècula blanca granulada, que podeu trobar a qualsevol botiga. A l'envàs solen venir les instruccions d'ús.

Torró de castanya

Ingredients:

* 1 Kg. de castanyes

* 1 Kg. d'ametlles

* 5 vermells d'ou

* 1300 gr. de sucre

* llet

* 3/4 d Kg. de sucre
pols

Preparació:

Escaldar i pelar les castanyes, posar-les dins

un perol, tapar-les amb la llet, i fer-ho bullir fins que la llet es begui poc a poc, remenant contínuament. Quan és cuit, posar-hi 300 gr. de sucre, i capolar-ho tot. La pasta resultant ha d'eixugar durant 24 hores dins la gelera.

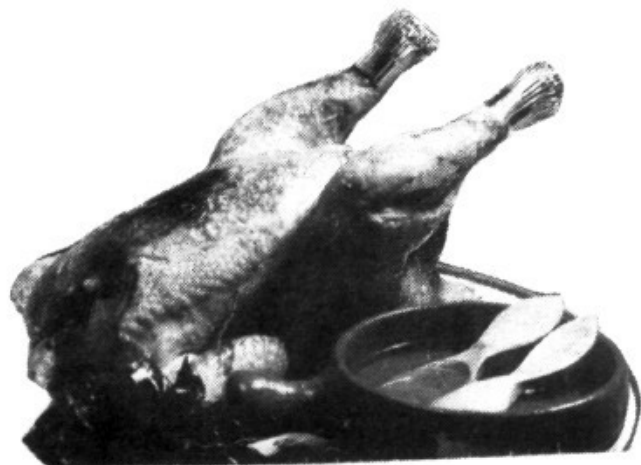
Procedirem després a escaldar i pelar les ametlles, les capolarem juntament amb el quilo que ens queda de sucre, i llavors hi afegirem els vermells dels ous. Si queda nassa espès, hi podem afegir un poc d'aigua.

Damunt un paper d'alumini col·locarem uan capa d'ametlla i una de castanya (que ha de ser més gruixada), i uan altra d'ametlla.

Deixar reposar el torró durant dos o tres dies, i per acabar, untar-o amb l'ajuda d'un pinzell d'una crema que preparem amb un blanc d'ou i tres quarts de quilo de sucre pols.

Perquè el torró no s'aferri a les mans quan l'estam fent, va molt bé banyar-lesse amb esperit.

Angela Dolç

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

FUSTERIA
GABRIEL
CANYELLES

mobles de cuina i bany
mobles decoració
fusteria en general

Carrer Andria, 10. Telèfon 14 02 51

Protecció al bàsquet

El Club de Bàsquet Santa Maria ha posat en ús uns mata-lassos als ferros de les cistelles, per evitar que els jugadors es puguin fer mal. Encara que hi ha clubs que no han posat aquesta mena de seguretat i, això que la Federació ho recomana. A la foto ho podem veure, que no es que facin molt "guapo" però criden l'atenció i fan un bon servei als jugadors.

Agustí

Mini-bàsquet femení

Maria Rosa Martorell, Neus Martorell, Francisca Sastre, Catalina Morales, Magdalena Ripoll, Núria Sans, Margalida Salas, Mari Carmen Morales, Catalina Gornals, Margalida Russinyol. Entrenadora: Maria Verd Crespi, Delegat: Miquel Ripoll Rubí

A totes les categories els equips van més o menys bé dins la taula de classificació, ja que no fa gaire que ha començat la lliga.

NOTA: L'escola de bàsquet començarà divendres 10 de gener a les 6 de l'horabaixa a Can Sanxo.

Per dificultats de darrera hora no ens ha estat possible reproduir la foto-

Mini-bàsquet masculí

Toni Vidal, Josep Frau, Toni Morro, Jaume Estarellas, Bernat Gelabert, Toni Mesquida, Miquel Adrover, Benet Joan Darder, Joan Lluís Meroño, Pere Juan Pastor, Xavier Rubí. Entrenador: Bartomeu Garcies Fuster. Delegats: Maria Magdalena Torres Llabrés, Enric Benet.

Cadet Femení

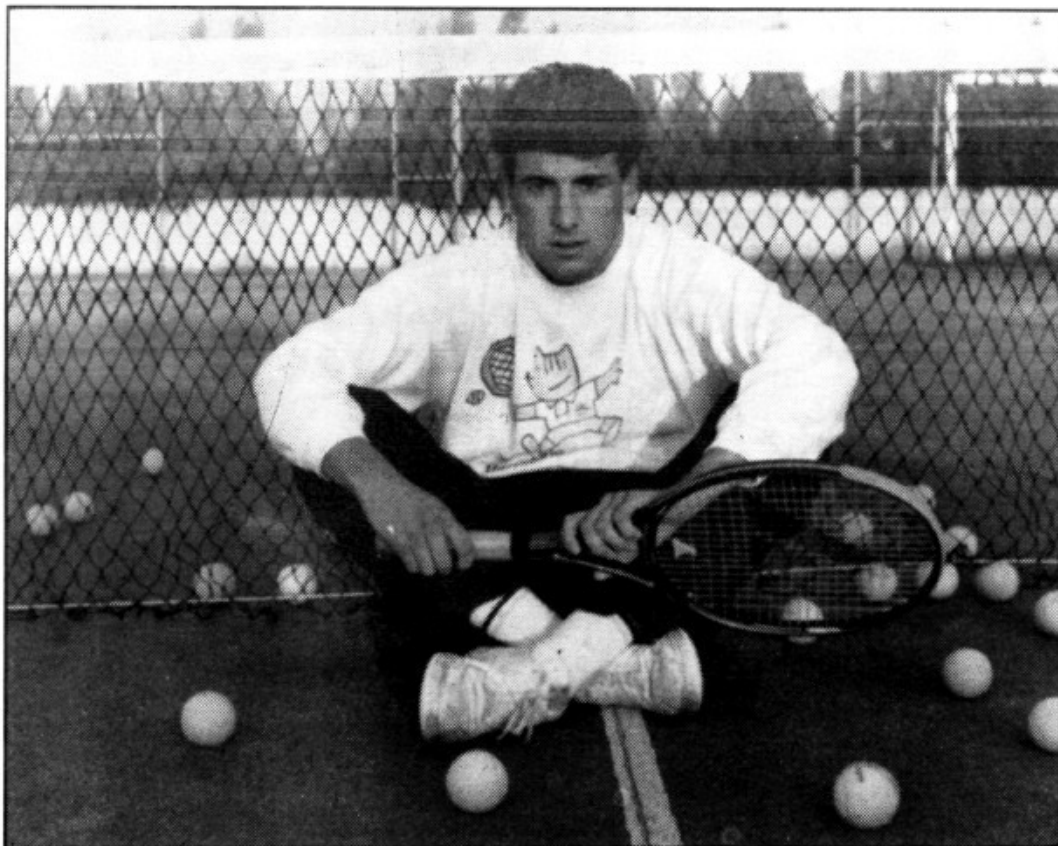
Maria Francisca Amengual, Francisca Canyelles, Dolors Serra, Erica Vallespir, Maria Sastre, Joana Maria Meroño, Maria Josepa Maiol, Maria Lourdes Morro, Magdalena Santandreu, Maria Magdalena Amengual, Rosa Santander. Entrenador: Joan Juan Massanet, Delegada: Antònia Martí Pons.

Al número anterior vàrem conèixer els jugadors de bàsquet dels equips més grans, però no poguérem treure els equips inferiors per raons de formació d'equips i equipatges. Els equips infantils femenins i masculins sortiran al proper número.

En Vicenç Colomar i Matés és un tenista santamarier que fa de monitor a 15 al.lots i al.lotes. Vàrem voler conèixer un poc més el tennis santamarier, i per això tenguérem una conversa amb ell.

En Vicenç mos conta que fa cinc anys que practica el tennis, ja fa molts anys que duia aquesta afició, però practicava el futbol del qual és molt aficionat, va esser un dels porters del Futbol Club Santa Maria durant 6 anys, després va començar a jugar més seriosament el tennis. Anava un parell de vegades cada més a fer partits amb el seu germà i amics, després va començar a participar als tornejos de Santa Maria i d'altres pobles, ha conseguit bastants trofeus però encara no ha conseguit cap primer. A Santa Maria fa falta un club de tennis amb un sol monitor, ja que les classes de tennis ocupen molt de temps de la pista, i com que només n'hi ha una queda molt poc espai lliure per als tennistes aficionats, dels quals a Santa Maria n'hi ha molts, i podria haver-hi un bon club. Amb la gent que practica aquest esport tocaria haver-hi com a mínim una altra pista més, ja que les hores estan ocupades pels monitors que tenen reservades les hores directament a l'Ajuntament.

En Vicenç entrena 15 al.lots i al.lotes un parell de vegades a la setmana, així consegueix estar en forma i guanyar un parell de doblers.

Agustí

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

FERRETERIA I ELECTRODOMÈSTICS

CAN XIC

ELS OFEREIX: Reg, llempisteria, mobles auxiliars, drogueria,
mobles de bany i molts d'altres útils

Av. Jaume III - Tel. 14 00 45 - SANTA MARIA

El Futbol Club Santa Maria ha millorat molt, tant amb els petits com amb els amateurs, que fins i tot empataren amb el líder malgrat ara no tinguin entrenador fix, ja que l'antic entrenador va deixar el seu càrrec per anar-se'n al Club Calvià. Malgrat la situació l'equip ha seguit endavant, gràcies a l'ajuda dels directius i entrenadors d'altres categories, que ho fan molt bé, ja que els resultats són positius. Els equips inferiors també aconsegueixen mantenir-se a un bon lloc dins la taula de classificació, i l'equip amateur comença a deixar els darrers llocs.

Agustí

Nou entrenador del Santa Maria

El Santa Maria ja ha trobat entrenador per a l'equip amateur: en Joan López Castillo s'ha fet càrrec de l'equip, i d'aquesta manera queda cobert el buit que s'havia creat després de la marxa de l'anterior entrenador, que va passar a l'equip de Calvià algunes setmanes abans.

El nou entrenador és de Ciutat, i té molta experiència en aquesta labor, ja que ha entrenat dos equips de tercera: el Montuiri i el Collerenc; i el darrer equip que ha entrenat abans del Santa Maria és el Ferriolenc, durant la temporada passada.

Seria bo que al nou entrenador li esperàs un major temps de permanència a l'equip santamarier, ja que el seu antecessor només va durar uns quants partits, i aquests canvis tan freqüents no poden afavorir massa la bona marxa de l'equip.

Ara falta veure que tant els jugadors com l'entrenador compleixin bé amb la seva obligació d'entrenar, i d'aquesta manera poguem veure com el nostre equip local abandona els llocs de la cua de la taula de classificació.

Agustí

MARTÍ CANYELLES

**VENDA D'AUTOMÒBILS NOUS
I D'OCASIÓ DE TOTES LES MARQUES
SANTA MARIA DEL CAMÍ Tel. 62 06 74**

S'ARC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

BALEART

VI FIRA D'ARTESANIA

PALMA DE MALLORCA

DEL 5 AL 15 DE DESEMBRE

91

¡ARTESANIA VIVA!

Mantenir viva l'artesanía popular és l'objectiu de Baleart, que en aquesta edició 91 torna obrir les portes perquè puguis veure la qualitat i innovació dels productes artesans. Els fabricants de major prestigi es donen cita en aquesta convocatòria.

**Viu l'artesanía,
vine a Baleart.**

Al recinte ferial del Polígon de Llevant.

Horari: dies 6, 7, 8, 9, 14 i 15 de 11 a 21 h.

dies 5, 10, 11, 12 i 13 de 16 a 21 h.

**Concurs exposició
d'obsequis d'empresa**

 IFEBAL
Institució Ferial de les Balears

GOVERN BALEAR
Conselleria de Comerç i Indústria

Ajuntament de Santa Maria del Camí

ACTIVITATS PREVISTES PER AL MES DE DESEMBRE

-CONFERÈNCIA: "L'educació sexual dels escolars d'EGB"

(adreçat a pares d'alumnes d'EGB).

Dijous, 12 de desembre, a les 20,30 h.

a la Sala d'Actes de l'Edifici Municipal (Plaça Nova).

Conferenciant: Gemma Mejías, Psicòloga del Centre de Promoció de la Salut

-Gran CONCERT LÍRIC a càrrec del "Col·lectiu d'artistes lírics" (Maria J. Martorell, Isabel Rosselló, Francesc Bosch, Gabriel Aguilera, Andreu Bennàsser).

Programa: Lírica d'autors mallorquins, fragments populars d'òperes de Mozart i pàgines de sarsuela.

Diumenge, dia 15 de desembre, a les 20,30 h.,

a l'Església Parroquial de Santa Maria del Camí.

-Gran FESTA DE CAP D'ANY a la Plaça de la Vila, amb música, raïm i cava, per celebrar l'arribada del ja famosíssim any 1.992.

CURSETS QUE ESTAN EN MARXA

-Curs de ceràmica japonesa "Rakú"

-Curs de cuina

-Curs de treballadora familiar

-Curs de Llengua Catalana per a funcionaris de l'Ajuntament.

PROJECTE EDUCATIU

-Escola Municipal de Música; Solfeig, Piano, Cant Coral

-Aula de l'Escola d'Adults (en col·laboració amb el Ministeri d'Educació i Ciència): Alfabetització, Graduat Escolar, Proves Lliures de F.P.1 (Auxiliars de Clínica)

INFORMAU-VOS DE TOT A LES OFICINES DE LA CASA DE LA VILA!!!